

N:o 19.

Uppläst och godkänd af Första Kammaren den 27 februari 1909.
— — — — Andra Kammaren den 25 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen angående af Riksdagen beslutade ändringar i rikets grundlagar.

(Konstitutionsutskottets memorial n:o 1.)

Till Konungen.

Riksdagen har för sin del godkänt och antagit följande till slutligt afgörande vid innevarande Riksdag hvilande förslag till ändrad lydelse af rikets grundlagar, nämligen:

- 1:o) om ändrad lydelse af §§ 39, 41, 42 och 43 regeringsformen;
- 2:o) om ändrad lydelse af § 1 mom. 10, § 3 mom. 7, § 4 mom. 1, 2 och 4 tryckfrihetsförordningen äfvensom till införande i sistnämnda § af ett tillagdt mom. 12;
- 3:o) om ändrad lydelse af § 28 mom. 1 regeringsformen;
- 4:o) om ändrad lydelse af §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 6 till och med 23, 25, 28 och 38 riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen;
- 5:o) om ändrad lydelse af §§ 7, 9, 11, 12, 28, 32, 33, 86 och 105 regeringsformen samt § 38 mom. 2 riksdagsordningen;
- 6:o) om ändrad lydelse af §§ 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 34, 87, 99, 101, 102, 103, 104 och 106 regeringsformen, §§ 11, 43, 54 och 69 riksdagsordningen samt 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen;

Bih. till Riksd. Prot. 1909. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 12 Häft. (N:o 19.) 1

7:o) om ändrad lydelse af § 30 regeringsformen;

8:o) om ändrad lydelse af § 4 mom. 9 och § 5 mom. 10 tryckfrihetsförordningen äfvensom till införande i förstnämnda § af tillagda mom. 13 och 14;

9:o) om tillägg till 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen att däri införas näst efter stadgandena om själfdeklarationer;

10:o) om förslag till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen;

11:o) om ändrad lydelse af § 53 regeringsformen samt §§ 37, 38, 45, 50, 75 och 78 riksdagsordningen; samt

12:o) om ändrad lydelse af §§ 53, 69 och 87 regeringsformen samt §§ 37, 38, 39, 41 till och med 45 och 55 riksdagsordningen.

Enligt de af Riksdagen sålunda fattade beslut skulle förenämnda grundlagsparagrafer i nedanskrifna delar erhålla följande lydelse:

1:o) §§ 39, 41, 42 och 43 regeringsformen:

Regeringsformen.

§ 39.

Vill Konungen utrikes resa, meddele Han statsrådet in pleno denna sin föresats och inhämta dess tankar däröfver, på sätt 9 § omtalar. Besluter Konungen därefter sådan resa och den verkställer, befatte sig ej med rikets styrelse eller utöfve den konungsliga makten, så länge Han utrikes vistas, utan föres riksstyrelsen under Konungens frånvaro, i Hans namn, af den till tronföljden närmast berättigade prins, om han uppnått den ålder, som i 41 § sägs. Han styre såsom regent med all konungslig makt och myndighet, enligt denna regeringsform; dock må han ej adeligt stånd och värdighet förläna, eller till greffligt och friherrligt stånd upphöja, eller riddarevärdighet utdela; äfvensom alla lediga förtroendesysslor endast tills vidare kunna förvaltas af dem, som regenten därtill förordnar.

Är den till tronföljden närmast berättigade prins af sjukdom eller af utrikes vistande hindrad att riksstyrelsen utöfva, då styre såsom regent i Konungens namn med nu sagda befogenhet den af tronföljarens bröst- arfvingar, som är till tronen närmast berättigad, för så vidt han uppnått den i 41 § stadgade ålder och hinder af ofvannämnda beskaffenhet för honom ej möter.

Finnes ej prins, som, efter hvad nu är stadgadt, må utöfva riksstyrelsen, före statsrådet styrelsen med samma makt som regent.

Huru förhållas skall, därest Konungen längre tid än 12 månader ur riket blifver, därom varder i 91 § stadgad.

§ 41.

Konung vare myndig vid fyllda aderton år. Lag samma vare för den till tronföljden närmast berättigade prins och den af hans bröst-arfvingar, som efter honom är till tronen närmast berättigad. Dör Konung, innan tronföljaren denna ålder uppnått, föres styrelsen af statsrådet, enligt 39 §, i Konungens namn, intill dess Riksdagen sammankommer, och den förmyndarestyrelse, Riksdagen förordnar, regeringen tillträd; ställande sig statsrådet denna regeringsform till ovillkorlig efterlefnad.

§ 42.

Skulle den olycka tima, att hela konungahuset, inom hvilket arfsrätten till riket räknas, på manliga sidan utginge, då förvalte äfven statsrådet regeringen med den makt, 39 § stadgar, intill dess Riksdagen hinner sammankomma och ett nytt konungahus utkora, samt den valde Konungen regeringen tillträd.

Üti alla de fall, då enligt denna och föregående tre §§ riksstyrelsen föres af statsrådet, skola dess samtliga ledamöter, där de icke äga laga förfall, vara närvarande och rösta.

§ 43.

Går Konungen i fält, eller till aflägsnare inrikes orter reser, förordne tre ledamöter af statsrådet, under den ordförande, som Han, antingen ibland prinsar af sitt hus eller ibland statsrådets ledamöter, särskildt nämner, att föra regeringen i de mål, Konungen föreskrifver. Med de mål, Konungen då Själf afgör, förhålles på det sätt, som 8 § stadgar.

Hvad nu om Konung sagdt är, gälle ock i afseende på regent, då riksstyrelsen af honom utöfvas.

2:o) § 1 mom. 10, § 3 mom. 7 samt § 4 mom. 1, 2, 4 och 12 tryckfrihetsförordningen.

Tryckfrihetsförordningen.

§ 1.

10:o. Å hvarje skrift varde boktryckarens namn, tryckningsorten och årtalet utsatta. Uraktlåter boktryckare sådant, vare förfallen till böter från och med femtio till och med femhundra riksdaler eller fängelse i högst sex månader. Utsätter någon — — — — af dylik beskaffenhet.

§ 3.

7:o. Uppmaning till brott eller försök att annorledes än genom uttrycklig uppmaning, såsom genom prisande af brottslig handling, förleda till brott, så ock försök att eljest förleda till ohörsamhet mot lag eller laga myndighet; förbrytelsen skall straffas efter allmän lag, och skriften konfiskeras.

§ 4.

I afseende på bevakningen öfver skrifiers lofiga allmängörande skola följande stadganden gälla:

1:o. Chefen för justitiedepartementet skall tillkomma att både inom hufvudstaden och i orterna, antingen själf eller genom vederbörligen af honom förordnade ombud, vaka öfver skrifiers allmängörande, på det sätt och i de delar, som här nedanföre stadgas. På Konungens pröfning ankomme, huruvida å annan ort, än där tryckeri anlatts, chefen för justitiedepartementet må hafva särskildt ombud.

2:o. I samma stund, ej senare än en skrift till försäljning eller till spridande, på hvad annat sätt som helst, utgifves, skall ett exemplar aflämnas i Stockholm till chefen för justitiedepartementet och i hvarje annan ort till hans förordnade ombud. Boktryckare, som denna föreskrift uraktlåter, vare förfallen till böter från och med femtio till och med femhundra riksdaler eller fängelse i högst sex månader; och om han, utan att vara försedd med chefens för justitiedepartementet bevis om gjord anmälan af ett dagblad eller periodisk skrift, desamma trycker, böte etthundra riksdaler, och skriftens utgifvande inställes, intill dess utgifvaren iakttagit hvad ofvanföre därom stadgadt är.

4:o. Till ordningsmål räknas, om, vid tryckeris anläggande, uraktlåtes hvad 1 § 5 mom. därom stadgar, eller om, emot 1 § 12 mom., tryckta skrifter, hvarå boktryckarenamn, tryckningsort eller årtal ej äro utsatta, förtryttras. I dessa fall äge — — — — i denna lag icke leda.

12:o. Anträffas vid trupp eller ombord å flottans fartyg skrift, hvilken uppenbarligen åsyftar att utplåna känslan af plikter mot fosterlandet eller att uppväcka hat mot befälet eller eljest undergräfvat krigslydnaden, må, ehvad skriften synes straffbar eller icke, indragning ske af de exemplar af skriften, som vid truppen eller å fartyget anträffas. Den, som vid truppen eller å fartyget högsta befälet utöfvar, äger omedelbart vidtaga nödig åtgärd för hindrande af sådan skrifts spridande inom truppen eller å fartyget under tid, som åtgår, till dess förordnande om indragning kan af honom utverkas. Förordnande om indragningen meddelas å ort utom Stockholm af chefens för justitiedepartementet ombud samt i Stockholm af den eller de personer, som nämnde departementschef för detta ändamål tillsatt. Förordnandet skall genast af befälet verkställas, men varde ofördröjligen af den, som meddelat det, anmaldt hos tryckfrihetskommittén; och ankomme på kommittén att pröfva, huruvida förordnandet skall äga bestånd.

Tillsättas för Stockholm flera personer med befogenhet, som nu är sagd, varde för enhvar af dem angifvet hans verksamhetsområde.

3:o) § 28 mom. 1 regeringsformen.

Regeringsformen.

§ 28.

1:o. Konungen äger att i statsrådet utnämna och befordra infödde svenske män till alla de ämbeten och tjänster inom riket, högre och lägre, hvilka äro af den egenskap, att Konungen fullmakter därå utfärda, dock böra vederbörande förut med förslag hafva inkommit, där sådana hittills ägt rum. Till lärarebefattningar vid statens läroanstalter, de teologiska läraretjänsterna vid universiteterna likväl undantagna, till andra beställningar vid inrättningar för vetenskap, slöjd eller skön konst samt till läkarebefattningar må i den ordning, som ofvan sagts, och med tillämpning af grunder, som af Konungen och Riksdagen godkänts, kunna utnämnas och befordras äfven infödda svenska kvinnor. Konungen vare ock obetaget att, efter vederbörandes hörande eller uppå deras framställning, till lärarebefattningar vid universiteterna, de teologiska läraretjänsterna likväl undantagna, såsom ock till lärare- och andra beställningar vid andra inrättningar för vetenskap, slöjd eller skön konst, äfvensom till läkarebefattningar, kalla och befordra äfven utländske män af utmärkt förtjänst, de där den rena evangeliska läran bekänna. Likaledes må Konungen kunna uti militära ämbeten nyttja utländske män af sällsynt skicklighet, men icke till kommandanter i fästningarne. Konungen fäste, vid alla befordringar, afseende endast å de sökandes förtjänst och skicklighet, men icke på deras börd. Till prästerligt ämbete eller till annan tjänst, hvarmed är förenadt åliggande att meddela undervisning i kristendom eller teologisk vetenskap, kan endast den utnämnas, som bekänner den rena evangeliska läran. Till alla öfriga ämbeten eller tjänster, med det undantag i afseende å statsrådets ledamöter, som i 4 § stadgas, må bekännare af annan kristen troslära, äfvensom af den mosaiska, kunna nämnas; dock må icke någon, som ej tillhör den rena evangeliska läran, såsom domare eller iuehafvare af annan tjänst deltaga i handläggning eller afgörande af fråga, som angår religionsvård, religionsundervisning eller befordringar inom den svenska

kyrkan. Hvarje departementschef skall föredraga och expediera alla ärenden rörande befordringar, förordnanden, tjänstledighet och afsked, till och ifrån ämbeten och tjänster vid de verk och stater, som under departementet höra.

4:o) §§ 31, 49 och 53 regeringsformen, §§ 6 till och med 23, 25, 28 och 38 riksdagsordningen samt öfvergångsstadgandet i riksdagsordningen.

Regeringsformen.

§ 31.

Till borgmästaretjänst i stad äge där bosatta och i stadens allmänna angelägenheter röstberättigade män att föreslå tre behörige personer, då Konungen en af dem utnämne. På lika sätt förhållas med rådmans- och magistratssekreterare-sysslorna i Stockholm.

§ 49.

Riksdagen representerar svenska folket. De rättigheter och åligganden, som gällande lag tillägger Rikets Ständer, tillkomma hädanefter Riksdagen. Den fördelas i två kamrar, hvilkas ledamöter väljas på sätt riksdagsordningen och särskild af Konungen och Riksdagen gemensamt stiftad lag stadga. Kamrarna äga i alla frågor lika behörighet och myndighet; skolande Riksdagen i kraft af denna grundlag sammankomma till lagtima möte hvarje år den 15 januari, eller, om helgdag då inträffar, dagen därefter; Konungen dock obetaget att, emellan lagtima riksdagar, urtima riksdag sammankalla.

Hos urtima riksdag må endast förekomma ärende, som föranledt Riksdagens sammankallande eller af Konungen eljest för densamma framläggas, så ock hvad med dylikt ärende står i oskiljaktigt sammanhang.

§ 53.

Lagtima Riksdag skall för ärendenas beredning tillsätta dessa utskott: ett konstitutionsutskott, att väcka och upptaga frågor rörande förändringar i grundlagarne, så ock i vallag, hvarom i 49 § förmåles, att yttranden däröfver till Riksdagen afgifva, samt att granska de i statsrådet förda protokoll; ett statsutskott, att utreda och för Riksdagen uppgifva statsverkets och riksgäldsverkets tillstånd, förvaltning och behof; ett bevillningsutskott, att behandla bevillningsfrågor; ett bankoutskott, att öfverse bankens styrelse och tillstånd samt föreskrifter om bankoförvaltningen gifva; samt ett lagutskott, att utarbeta de från kamrarna remitterade förslag till civil-, kriminal-, kommunal och kyrkolagarnas förbättring.

Å urtima riksdag skola ej flera utskott tillsättas, än som erfordras för beredning af därvid förekommande ärenden.

Riksdagsordningen.**Kamrarnas bildande.**a) *Första Kammaren.*

§ 6.

1. Första Kammarens ledamöter skola till ett antal af etthundra-femtio utses af landstingen och stadsfullmäktige i de städer, som ej i landsting deltaga. Valet gäller för en tid af sex år, räknade från och med januari månads början året näst efter det, under hvilket valet skett.

2. Hvarje landstingsområde och sådan stad, som nu är nämnd, utgör en valkrets, för hvilken, efter folkmängden inom dess område, väljes en riksdagsman för hvarje fullt tal, motsvarande en etthundra-femtiondedel af rikets folkmängd.

3. För valkrets, som har mindre folkmängd än i mom. 2 sägs, väljes dock en riksdagsman.

4. Därest det antal riksdagsmän, som med tillämpning af stadgandena i mom. 2 och 3 bör utses, icke uppgår till etthundrafemtio, skola, för ernående af detta antal, de valkretsar, hvilkas folkmängd mest öfverskjuter de tal, som enligt mom. 2 äro bestämmande för riksdagsmännens antal inom valkretsarne, vara berättigade att hvardera välja ytterligare en riksdagsman.

5. Det antal riksdagsmän, hvarje valkrets enligt ofvan angifna grunder äger utse, bestämmes hvart tionde år af Konungen; dock må hvad sålunda bestämmes icke lända till inskränkning i vald riksdagsmans rätt att under föreskrifven tid utöfva riksdagsmannakallet.

6. Upphör stad att i landsting deltaga, inträder stadens rätt att utse riksdagsman då, enligt 7 § 2 eller 3 mom., nytt val skall ske inom den valkrets, staden förut tillhört. Är ej, då stadens rätt att välja inträder, riksdagsmännens antal för staden af Konungen bestämdt, skall en af valkretsens platser tillkomma staden.

7. Äro icke, då tillämpning skall ske af den i mom. 5 nämnda bestämmelse, så många ledigheter inom kammaren, att nya valkretsar, som i följd af stadgandet i näst förestående mom. ännu ej utsett riksdagsmän, samt gamla valkretsar, för hvilka ökning af antalet riksdagsmän bör äga rum, kunna samtidigt komma i åtnjutande af rättigheten att välja fullt antal riksdagsmän, skall, i afseende å ordningen för sagda rättighets utöfning dessa valkretsar emellan, gälla till efterrättelse: att nya valkretsar äga företräde framför äldre; att bland två eller flera nya valkretsar företrädet tillkommer den, som tidigast utträdt ur landsting; att valkretsar, för hvilka tillökningen i riksdagsmännens antal är grundad på stadgandena i mom. 2, äga företräde framför valkretsar, för hvilka sådan tillökning härleder sig från föreskrifterna i mom. 4; att bland sådana valkretsar, hvilka på grund af stadgandena i mom. 2 äga välja ökad antal riksdagsmän, den har företrädet, för hvilken detta antal är störst, eller, om antalet är lika för två eller flera valkretsar, den bland dem, hvars folkmängd mest öfverskjuter de tal, som enligt samma mom. äro bestämmande för riksdagsmännens antal inom valkretsarne; att bland sådana valkretsar, hvilka jämlikt mom. 4 äga utse ökad antal riksdagsmän, företrädet tillkommer den, för hvilken det i samma mom. omnämnda folkmängdsöfverskott är störst; samt att i de fall, där folkmängdsöfverskottet, såsom lika stort för två eller flera valkretsar, ej kan tjäna till grund för bestämmande af företrädet dem emellan, detta skall afgöras genom lottning inför chefen för

justitiedepartementet i närvaro af tre bland fullmäktige i rikets bank och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret.

§ 7.

1. Valkretsarna indelas i sex grupper. Denna indelning fastställs i vallagen. Är stad, som i 6 § 6 mom. sägs, berättigad att utse riksdagsman, skall staden tillhöra samma grupp som det landstingsområde, hvari staden förut ingått.

2. Hvarje år skall inom en af de i 1 mom. nämnda grupper förrättas val för nästföljande sexårsperiod. Hvilken ordning härvid skall mellan grupperna iakttagas, därom stadgas i vallagen. Val verkställs af landsting vid lagtima möte och af stadsfullmäktige vid sammanträde under september månad.

3. Har Konungen förordnat om nya val i hela riket, förrättas sådant val i hvarje valkrets för tiden intill utgången af den sexårsperiod, för hvilken val senast hållits inom den grupp, valkretsen tillhör.

4. Har i en valkrets riksdagsman afgått före sexårsperiodens slut, och är ej annan valkrets, till följd af ny bestämmelse om riksdagsmännens antal för de särskilda valkretsarna, berättigad till den lediga platsen, fylls ledigheten på sätt i vallagen sägs. Skall ledigheten fyllas genom nytt val, verkställs sådant för den återstående tiden.

5. Skall plats, när sexårsperioden för en valkrets tilländalupit, öfvergå från denna till valkrets inom annan grupp, varde under sjätte året af sagda period, å tid, som i 2 mom. sägs, inom sistnämnda valkrets nytt val anställdt för det eller de år, som återstå af löpande sexårsperiod för samma valkrets.

6. Har i en valkrets riksdagsman afgått före sexårsperiodens slut, och är annan valkrets berättigad till den lediga platsen, varde i sistnämnda valkrets nytt val anställdt för tid, som i 3 mom. afses; dock att, där platsen jämlikt 2 eller 5 mom. redan är tillsatt för tid efter löpande året, det val, som för ledighetens fyllande hålles, skall gälla allenast till årets slut.

7. Landsting sammanträder för riksdagsmannaval, där så erfordras, till urtima möte.

§ 8.

Valen till Första Kammaren äro proportionella, där två eller flera riksdagsmän skola utses.

Närmare bestämmelser om valen meddelas i vallagen.

§ 9.

Till ledamöter i Första Kammaren kunna endast väljas män, som uppnått trettiofem års ålder samt äga och minst tre år näst före valet ägt fastighet till taxeringsvärde, ej understigande femtiotusen riksdaler, eller ock till staten skatta samt under tid, som nyss är sagd, skattat för minst tretusen riksdaler årlig inkomst. Kommer riksdagsman, efter det han vald blifvit, i den ställning, att han ej längre skulle varit valbar till ledamot i kammaren, frånträder han sin befattning.

§ 10.

För en hvar, som blifvit till ledamot i Första Kammaren utsedd, skall, på sätt i vallagen närmare stadgas, fullmakt ofördröjligen utfärdas i två exemplar, af hvilka det ena öfverlämnas åt den valde och det andra insändes till justitiedepartementet.

§ 11.

Är någon missnöjd med val till riksdagsman i Första Kammaren, må han däröfver hos Konungen anföra underdåniga besvär. Han äger för sådant ändamål hos vederbörande protokollsförare äska behörigt protokollsutdrag, hvilket inom högst två dagar därefter bör till klaganden utlämnas; och skall han, vid förlust af talan, sina till Konungen ställda besvär, sist inom en månad efter valförrättningens slut, ingifva till Konungens befallningshafvande, som genom kungörelse, hvilken i allmänna tidningarna införes, utsätter viss kort tid, inom hvilken underdånig förklaring må öfver besvären till Konungens befallningshafvande aflämnas. Sedan den tid tilländagått, har Konungens befallningshafvande att besvärshandlingarna jämte de förklaringar, som må hafva inkommit, ofördröjligen till Konungen insända, för att i Dess högsta domstol skyndsamt föredragas och afgöras.

§ 12.

Hvarje ledamot af Första Kammaren åtnjuter af statsmedel ersättning för resekostnad till och från Riksdagen samt arfvode af ett tusen två hundra riksdaler för hvarje lagtima riksdag; dock att, när antingen

Konungen upplöser riksdag, innan den varit fyra månader tillsammans, eller ledamot af kammaren eljest afgår från sin befattning under Riksdagen, innan så lång tid af dess sammanträde förflutit, eller Riksdagen sammanträder i följd däraf att Konungen, med upplösande af riksdag, förordnat om nya val, så ock under urtima riksdag, kammarens ledamot undfår, jämte resekostnadsersättning, i dagtraktamente tio riksdaler, hvilket dock ej må öfverstiga sammanlagdt ett tusen två hundra riksdaler.

Den ledamot af kammaren, som icke i rätt tid vid Riksdagen sig inställer, skall för hvarje dag han uteblifver vara förlustig tio riksdaler af arfvodet.

Vill ledamot af kammaren befattningen sig afsäga, äger han det göra vid valtillfället eller sedermera, mellan riksdagar, hos Konungens befallningshafvande.

b) *Andra Kammaren.*

§ 13.

Andra Kammarens ledamöter skola till ett antal af tvåhunderttrettio väljas för en tid af tre år, räknade från och med januari månads början året näst efter det, under hvilket valet skett.

§ 14.

1. Hvert och ett af rikets län så ock Stockholms stad utgör en eller flera valkretsar.

2. Stad, som utgör del af län, skall, där stadens folkmängd vid början af andra året inom en treårsperiod uppgår till eller öfverstiger tre tvåhunderttrettiondelar af rikets folkmängd, utgöra en valkrets i fråga om val, som afser tid efter periodens utgång; dock må stad, hvars folkmängd utgör minst sex tvåhunderttrettiondelar af rikets folkmängd, kunna delas i valkretsar.

Inträffar vid början af andra året inom en treårsperiod, att i stad, som utgör en valkrets, folkmängden ej längre uppgår till en nittiondel af rikets folkmängd, skall staden icke vidare bilda egen valkrets.

3. Rikets indelning i valkretsar innehålles i vallagen.

§ 15.

1. I hvarje valkrets väljes, efter folkmängden vid början af andra året näst före den treårsperiod, för hvilken valen gälla, en riksdagsman för hvarje fullt tal, motsvarande en tvåhundredrettiondel af rikets folkmängd.

2. För valkrets, hvars folkmängd ej uppgår till fullt tre tvåhundredrettiondelar af rikets folkmängd, väljas dock tre riksdagsmän.

3. Därest det antal riksdagsmän, som med tillämpning af stadgandena i 1 och 2 mom. bör utses, icke uppgår till tvåhundredrettio, skola, för ernående af detta antal, de valkretsar, hvilkas folkmängd mest öfverskjuter de tal, som enligt 1 mom. äro bestämmande för riksdagsmännens antal inom valkretsarna, hvar för sig i ordning efter öfverskottens storlek vara berättigade att välja ytterligare en riksdagsman. Äro öfverskottstalen lika för två eller flera valkretsar, afgöres, där så är nödigt, företrädet genom lottning på sätt i 6 § 7 mom. är stadgadt.

4. Det antal riksdagsmän, hvarje valkrets enligt ofvan angifna grunder äger utse, fastställes för hvarje treårsperiod af Konungen.

§ 16.

Valrätt tillkommer en hvar välfrejdad svensk man från och med kalenderåret näst efter det, hvarunder han uppnått tjugufyra års ålder, dock ej

a) den, som står under förmynderskap eller är i konkurstillstånd;

b) den, som häftar för understöd, hvilket under löpande eller sistförflutna kalenderåret af fattigvårdssamhälle tilldelats honom själf, hans hustru eller minderåriga barn;

c) den, som icke erlagt de honom påförda utskylder till stat och kommun, hvilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren;

d) värnpliktig, som icke fullgjort de honom till och med utgången af sistförflutna kalenderåret åliggande värnpliktsöfningar.

Till efterrättelse vid val skall finnas röstlängd; och skall, på sätt i vallagen finnes närmare bestämdt, valrätten grundas på förhållandena vid tiden för röstlängdens tillkomst, ändå att förändring före valet inträffar.

§ 17.

1. Val till riksdagsmän i Andra Kammaren verkställas under september månad året näst före början af de tre år, för hvilka valen gälla.

2. Förordnar Konungen om nya val, förrättas dessa ofördröjligen för den tid, som återstår af treårsperioden.

3. Afgår riksdagsman innan den tid, för hvilken han blifvit vald, tilländalupit, fylles ledigheten på sätt i vallagen sägs. Skall ledigheten fyllas genom nytt val, verkställas sådant ofördröjligen för den återstående tiden.

§ 18.

Valen till Andra Kammaren äro omedelbara och, där två eller flera riksdagsmän skola utses, proportionella. Vid dessa val tillkommer hvarje röstande lika röst.

Närmare bestämmelserna om valen meddelas i vallagen.

§ 19.

Till ledamot i Andra Kammaren kan endast utses man, som äger valrätt inom valkretsen eller, där fråga är om stad, bestående af flera valkretsar, inom någon af dessa.

§ 20.

För en hvar, som blifvit utsedd till ledamot i Andra Kammaren, skall, på sätt i vallagen närmare stadgas, fullmakt ofördröjligen utfärdas i två exemplar, af hvilka det ena öfverlämnas åt den valde och det andra insändes till justitiedepartementet.

§ 21.

Riksdagsman, som för Andra Kammaren vald blifvit, må ej denna befattning sig undandraga, med mindre han företer giltiga skäl för afsägelse. Som sådana anses:

1. de hinder allmänna lagen upptager såsom laga förfall;
2. ålder öfver 60 år;
3. att den valde tillförene såsom riksdagsman bevistat tre lagtima riksdagar.

Afsägelse af riksdagsmannaupdrag, ehvad den göres vid valtillfälle eller efteråt, mellan riksdagar, pröfvas af Konungens befallningshafvande.

§ 22.

Är någon missnöjd med val till riksdagsman i Andra Kammaren, eller vill någon klaga öfver beslut, hvarigenom af honom gjord afsägelse af riksdagsmannaupdrag ej blifvit godkänd, må han däröfver hos Konungen anföra besvär. För sådant ändamål äger klaganden hos Konungens befallningshafvande äska behörigt protokollsutdrag, hvilket inom högst tre dagar därefter bör till klaganden utlämnas; och skall han, vid förlust af talan, sist inom tio dagar efter valförrättningens slut eller, där afsägelse skett senare än vid valtillfälle, efter erhållen del af Konungens befallningshafvandes beslut sina till Konungen ställda besvär ingifva till befallningshafvanden, som, på sätt i 11 § stadgas, lämnar vederbörande tillfälle att sig förklara. Sedan den för förklarings afgifvande bestämda tid tilländalupit, har Konungens befallningshafvande att besvären jämte alla målet rörande handlingar ofördröjligen till Konungen insända, hvarefter med målet vidare så förhålles, som i 11 § sägs.

§ 23.

Hvarje ledamot af Andra Kammaren åtnjuter af statsmedel resekostnadsersättning samt arfvode eller dagtraktamente, enligt hvad i 12 § är i fråga om Första Kammaren stadgadt.

Den ledamot af kammaren, som icke i rätt tid vid riksdagen sig inställer, skall för hvarje dag han uteblifver vara förlustig tio riksdaler af arfvodet.

§ 25.

Riksdagsmannaval förrättas med slutna sedlar. Äro valsedlar till större antal än hälften ogilla, varde nytt val anställdt.

§ 28.

1. Hos Konungen göres af hvardera kammaren anmälan om de ledigheter inom kammaren, hvilka skola under samma eller innan nästa

riksdag fyllas, hvarefter Konungen anbefaller Dess befallningshafvande föranstalta, att riksdagsmän utses i de afgangnes ställe.

2. Om mellan riksdagar ledighet i någondera kammaren genom ledamots afgang uppstår, åligger Konungens befallningshafvande, när den afgangne tillhört Andra Kammaren, att så förfara, som i 1 mom. är sagdt; och, då den afgangne varit ledamot af Första Kammaren, att om ledigheten göra anmälan hos Konungen, som förordnar om ledighetens fyllande.

§ 38.

1. Konstitutionsutskottet tillkommer att granska rikets grundlagar och vallagen samt att hos Riksdagen föreslå de ändringar däruti, dem utskottet anser högst nödiga eller nyttiga och möjliga att verkställa, så ock att meddela utlåtande öfver de från kamrarna till utskottet hänvisade grundlags- och vallagsfrågor.

2. Utskottet åligger ock att äska de i statsrådet förda protokoll, med undantag af dem, som angå ministeriella ärenden och kommandomål, hvilka endast i hvad som rörer kända och af utskottet uppgifna händelser kunna fordras. Om utskottets rätt och plikt att, efter granskning af dessa protokoll, hos Riksdagen anmäla de anmärkningar, hvar till denna granskning funnits föranleda, eller eljest vidtagna den med anledning af gjord anmärkning erforderliga åtgärd, så ock att, när af riksdagsman eller af annat utskott än konstitutionsutskottet fråga blifvit väckt, att statsrådet eller någon dess ledamot eller föredragande sitt ämbete på obehörigt sätt utöfvat, däröfver, före frågans afgörande af Riksdagen, afgifva yttrande, därom är i regeringsformen stadgad.

3. Utskottet tillkommer jämväl att, då olika meningar mellan kamrarna uppstå, till hvilket utskott uppkomna frågor och ämnen böra hänvisas, därom besluta, så ock att skilja mellan kammare och dess talman, då den senare vägrar proposition.

Öfvergångsstadgande.

1. Riksdagsman i Första Kammaren, som är vald med tillämpning af de före år 1909 gällande stadganden, äger ej med sin befattning fortfara längre än till början af första sexårsperioden för den valkrets, som utsett honom. Har han vid ingången af året näst före

sagda period sin befattning icke nio år innehaft, må han därmed fortfara till årets slut, ändå att under tiden nio år från valet förflyta.

Där tjänstgöringstidens slut ej sammanfaller med början af sexårsperiod för den valkrets, som är berättigad till platsen, skall val, som för platsens besättande hålles, gälla för tiden intill början af närmaste sexårsperiod för valkretsen. Samma lag vare, där platsen varder ledig före tjänstgöringstidens utgång.

2. För den grupp af valkretsar, hvilken är den första enligt den i vallagen mellan grupperna stadgade ordning, utgöres första sexårsperioden af åren 1910—1915.

Förordnar Konungen om nya val till Första Kammaren, innan val i sjätte gruppen förrättats för sexårsperiod, skola de nya valen gälla för grupp, som valt för sexårsperiod, till periodens utgång och för annan grupp till början af dess första sexårsperiod.

3. Intill dess nya val i hela riket till Andra Kammaren första gången förrättas efter utgången af augusti månad 1910, skola i fråga om val till kammaren tillämpas de före år 1909 i sådant hänseende gällande stadganden.

5:o) §§ 7, 9, 11, 12, 28, 32, 33, 86 och 105 *regeringsformen*
samt § 38 *mom. 2 riksdagsordningen.*

Regeringsformen.

§ 7.

Alla regeringsärenden, med undantag af sådana, som i 15 § omförmälas, skola inför Konungen i statsrådet föredragas och där afgöras.

§ 9.

Uti alla mål, som hos Konungen i statsrådet förekomma, skall protokoll föras. Där rikets säkerhet eller eljest synnerligen viktiga skäl kräfva hemlighållande af mål, som angår rikets förhållande till främmande makt, skall öfver målet föras särskildt protokoll.

Bih. till Riksd. Prot. 1909. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 12 Häft.

Statsrådets tillstädesvarande ledamöter böra, under ansvarighet för rådslagen, till den påföljd, hvarom i 106 och 107 §§ vidare stadgas, ovillkorligen till protokollet sina meningar yttra och förklara; Konungen dock förbehållet att allena besluta. Skulle någonsin den oförmodade händelse inträffa, att Konungens beslut vore uppenbarligen stridande mot rikets grundlag eller allmän lag, åligge det då statsrådets ledamöter att kraftiga föreställningar däremot göra. Den, som ej särskild mening till protokollet anfört, vare för beslutet ansvarig, såsom hade han styrkt Konungen att det beslut fatta.

§ 11.

I mål, som angå rikets förhållande till främmande makter, skola alla meddelanden till främmande makt eller Konungens sändebud i utlandet, utan afseende å ärendets beskaffenhet, ske genom ministern för utrikes ärendena.

§ 12.

Konungen äger att i afhandlingar och förbund med främmande makter ingå, sedan statsrådet däröfver blifvit hört.

§ 28.

Konungen äger att i statsrådet utnämna och befordra infödde svenske män till alla de ämbeten och tjänster, högre och lägre, hvilka äro af den egenskap, att Konungen fullmakter därå utfärdar, dock böra vederbörande förut med förslag hafva inkommit, där sådana hittills ägt rum. Konungen vare likväl obetaget att, efter vederbörandes hörande, eller uppå deras framställning, till lärarebefattningar vid universiteterna, de teologiska läraretjänsterna likväl undantagna, såsom ock till lärare- och andra beställningar vid andra inrättningar för vetenskap, slöjd eller skön konst, äfvensom till läkarebefattningar, kalla och befordra äfven utländske män af utmärkt förtjänst, de där den rena evangeliska läran bekänna. Likaledes må Konungen kunna uti militära ämbeten nyttja utländske män af sällsynt skicklighet, men icke till kommandanter i fästningarna. Till konsul må ock utländsk man nämnas, där lön ej är med befattningen förenad. Konungen fäste, vid alla befordringar, afseende endast å de sökandes förtjänst och skicklighet, men icke på deras börd. Till prästerligt ämbete eller till annan tjänst, hvarmed är

förenadt åliggande att meddela undervisning i kristendom eller teologisk vetenskap, kan endast den utnämnas, som bekänner den rena evangeliska läran. Till alla öfriga ämbeten eller tjänster, med det undantag i afseende å statsrådets ledamöter, som i 4 § stadgas, må bekännare af annan kristen troslära, äfvensom af den mosaiska, kunna nämnas; dock må icke någon, som ej tillhör den rena evangeliska läran, såsom domare eller innehafvare af annan tjänst deltaga i handläggning eller afgörande af fråga, som angår religionsvård, religionsundervisning eller befordringar inom den svenska kyrkan. Hvarje departementschef skall föredraga och expediera alla ärenden, rörande befordringar, förordnanden, tjänstledighet och afsked, till och ifrån ämbeten och tjänster vid de verk och stater, som under departementet höra.

§ 32.

Enär sådana sysslor, hvartill förslag blifvit upprättade, skola af Konungen bortgifvas, böra statsrådets ledamöter yttra sig öfver de sökandes skicklighet och förtjänster. Äge de äfven rätt, att emot Konungens utnämningar till andra tjänster och ämbeten underdåniga påminnelser göra.

§ 33.

Konungen äger att genom naturalisation till svensk medborgare upptaga utländsk man i den ordning och under de villkor, som bestämmas genom särskild lag, stiftad i den ordning 87 § 1 mom. stadgar. Sålunda naturaliserad utlänning njute samma rättigheter och förmåner, som infödd svensk man, dock utan att kunna till ledamot af statsrådet utnämnas.

§ 36.

Med tryckfrihet förstås hvarje svensk mans rättighet att, utan några af den offentliga makten i förväg lagda hinder, utgifva skrifter, att sedermera endast inför laglig domstol kunna tilltalas för deras innehåll, och att icke i annat fall kunna därför straffas, än om detta innehåll strider emot tydlig lag, gifven att bevара allmänt lugn, utan att återhålla allmän upplysning. Alla handlingar och protokoll i hvad mål som helst, de protokoll undantagna, som uti statsrådet och hos Konungen i kommandomål föras, må ovillkorligen genom trycket kunna

utgifvas. Ej må tryckas banko- och riksgäldsverkens protokoll och handlingar rörande ärenden, hvilka böra hemliga hållas.

§ 105.

Lagtima Riksdags konstitutionsutskott äge att äska de protokoll, som uti statsrådet blifvit förda, dock att sådant särskildt protokoll, hvarom i 9 § förmäles, och protokoll i kommandomål må kunna fordras endast i det, som rör allmänt kända och af utskottet uppgifna händelser.

Riksdagsordningen.

§ 38.

2. Utskottet åligger ock att äska de i statsrådet förda protokoll, dock att sådant särskildt protokoll, hvarom i 9 § regeringsformen förmäles, och protokoll i kommandomål kunna fordras endast i hvad som rör allmänt kända och af utskottet uppgifna händelser. Om utskottets rätt och plikt att, efter granskning af dessa protokoll, hos Riksdagen anmäla de anmärkningar, hvartill denna granskning funnits föranleda, eller eljest vidtaga den med anledning af gjord anmärkning erforderliga åtgärd, så ock att, när af riksdagsman eller af annat utskott än konstitutionsutskottet fråga blifvit väckt, att statsrådet eller någon dess ledamot eller föredragande sitt ämbete på obehörigt sätt utöfvat, däröfver, före frågans afgörande af Riksdagen, afgifva yttrande, därom är i regeringsformen stadgad.

6:o) §§ 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 34, 87, 99, 101, 102, 103, 104 och 106 regeringsformen, §§ 11, 43, 54 och 69 riksdagsordningen samt 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen.

Regeringsformen.

§ 17.

1:o. Konungens domsrätt skall uppdragas minst tolf af Honom utnämnda, lagkunniga män, hvilka fullgjort hvad författningarna före-

skrifva dem, som uti domareämbeten må nyttjas, samt i sådana värf ådagalagt insikt, erfarenhet och redlighet. De kallas justitieråd och utgöra Konungens högsta domstol. Deras antal må ej ökas utöfver tolf, såvida ej Konungen och Riksdagen, i den ordning 87 § 1 mom. stadgar, besluta, att högsta domstolen skall på afdelningar arbeta; och varde, i sådant fall, såväl justitierådens antal med iakttagande af hvad ofvan är sagdt som ärendenas fördelning mellan afdelningarna i samma ordning bestämda.

2:o. Konungens rätt att pröfva och afgöra besvär, som jämlikt författningarna må hos Konungen fullföljas i statsdepartementen, skall i den omfattning, som bestämmes i särskild lag, stiftad af Konungen och Riksdagen samfällt enligt den i 87 § 1 mom. stadgade ordning, uppdragas minst sju af Konungen utnämnda män, som förvaltad civil beställning samt däruti ådagalagt insikt, erfarenhet och redlighet. De kallas regeringsråd och utgöra Konungens regeringsrätt. Minst två tredjedelar af hela antalet regeringsråd skola hafva fullgjort hvad författningarna föreskrifva dem, som uti domareämbeten må nyttjas.

Närmare bestämmelser om regeringsrättens sammansättning och tjänstgöring meddelas i oförmälda lag.

§ 18.

Regeringsrätten tillkommer det äfven att, i mål af beskaffenhet att kunna tillhöra dess slutliga pröfning, upptaga och afgöra alla ansökningar, att Konungen må bryta dom åter, som vunnit laga kraft, eller återställa laga tid, som försuten är. Alla öfriga sådana ansökningar skola af högsta domstolen afgöras.

§ 19.

Inkomma till Konungen ifrån domstolar och ämbetsmän förfrågningar om lagens rätta mening i sådana fall, som till domares åtgärd höra, äge högsta domstolen att de sålunda sökta förklaringar gifva.

§ 21.

Tre ledamöter af högsta domstolen och en af regeringsrättens lagfarna ledamöter skola tillsammans utgöra Konungens lagråd.

Lagrådet tillkommer att afgifva utlåtande öfver de förslag till stiftande, upphäfvande, ändring eller förklaring af lagar eller författ-

ningar, hvilka för sådant ändamål blifva af Konungen öfverlämnade. Där så pröfvas nödigt, må Konungen för visst ärende till ledamot af lagrådet ytterligare förordna en för insikt, erfarenhet och redlighet känd man.

Närmare bestämmelser om tjänstgöringen i lagrådet meddelas i särskild, af Konungen och Riksdagen jämlikt 87 § 1 mom. gemensamt beslutad lag.

§ 22.

1:o. Uti högsta domstolen kunna ringare mål pröfvas och afgöras af fem ledamöter, så ock af fyra, där alla fyra äro om slutet ense. Öfver viktigare saker skola minst sju döma. Ej må flere än åtta ledamöter på en gång i pröfningen af något mål deltaga, där ej för vissa fall annorledes förordnas i den ordning 87 § 1 mom. stadgar.

2:o. I regeringsrätten kunna mål pröfvas och afgöras af fem ledamöter, så ock af fyra, där tre af dem äro om slutet ense.

§ 23.

Alla högsta domstolens och regeringsrättens beslut utfärdas i Konungens namn och med Dess höga underskrift eller under Dess sekret.

§ 25.

Till föredragning och afgörande i regeringsrätten skola ärendena beredas i det departement, hvartill de, enligt den i 6 § omförmälda fördelning, höra.

§ 26.

Konungen äger att i brottmål göra nåd, mildra lifsstraff samt återgifva ära och till kronan förverkad god. Öfver ansökningar därom höre Konungen dock regeringsrätten, beträffande mål af beskaffenhet att kunna tillhöra dess slutliga pröfning, men i andra mål högsta domstolen; och fatte Konungen Sina beslut uti statsrådet. På den brottslige skall sedermera ankomma att emottaga den nåd, Konungen honom förunnat, eller undergå det straff, hvartill han blifvit dömd.

§ 34.

Statsministern och ministern för utrikes ärendena innehafve rikets högsta värdighet, och statsråden den närmaste därintill. Ledamot af statsrådet må icke tillika annat ämbete utöfva, ej heller några inkomster däraf uppbära. Justitieråd eller regeringsråd må ej tillika annat ämbete innehafva eller utöfva.

§ 87.

1:o. Riksdagen äger gemensamt med Konungen makt att stifta allmän civil- och kriminallag äfvensom kriminallag för krigsmakten och att sådan förut stiftad lag förändra och upphäfva. Ej må Konungen utan Riksdagens samtycke, och icke Riksdagen utan Konungens, någon ny lag göra eller gammal afskaffa. Frågor härom må i Riksdagens kamrar kunna väckas och skola, sedan lagutskottet däröfver blifvit hört, af Riksdagen afgöras. Beslutar Riksdagen för sin del någon ny lag eller gammal lags upphäfvande eller förändring, aflämnas förslag därom till Konungen, som inhämta statsrådets och lagrådets tankar däröfver, och, sedan Han Sitt beslut fattat, meddele Riksdagen antingen Sitt samtycke till dess åstundan eller Sina skäl att det vägra. Kan Konungen icke förr, än Riksdagen åtskiljes, fatta och meddela Sitt beslut, vare Han oförhindrad att före nästföljande riksdags öppnande förslaget ordagrant bifalla och allmän kungörelse därom utfärda. Sker det ej, anses förslaget hafva förfallit, och Konungen underrätte då Riksdagen vid dess nästa sammankomst om de skäl, som hindrat förslagets antagande. Finner Konungen godt någon lagfråga för Riksdagen framställa, äske Han statsrådets och lagrådets yttrande däröfver, samt meddele Sin proposition tillika med berörda yttranden åt Riksdagen, som med frågan vidare förfar, såsom i riksdagsordningen sägs.

2:o. Riksdagen äge ock gemensamt med Konungen stifta, förändra eller upphäfva kyrkolag; dock att därvid erfordras samtycke jämväl af allmänt kyrkomöte. Öfver förslag angående dylik lag skola, på sätt i mom. 1 sägs, statsrådets och lagrådets tankar inhämtas och jämte Konungens proposition, då sådan göres, Riksdagen meddelas. Har ej förslag, hvarom nu fråga är, före början af riksdagen näst efter den, som framställt eller antagit förslaget, blifvit såsom lag genom allmän kungörelse utfärdadt, vare det förfallet, och Konungen underrätte då Riksdagen om de skäl, som hindrat förslagets antagande.

§ 99.

Justitieombudsmannen må, när han det nödigt anser, kunna öfvervara högsta domstolens, regeringsrättens, nedre justitierevisionens, hofrätternas, kollegiernas eller i dessas ställe inrättade verks, och alla lägre domstolars öfverläggningar och beslut, dock utan rättighet att sin mening därvid yttra, samt äga tillgång till alla domstolars, kollegiers och ämbetsverks protokoll och handlingar. Konungens ämbetsmän i allmänhet vare skyldige att lämna justitieombudsmannen laglig handräckning, samt alla fiskaler, att medelst aktioners utförande honom biträda, då han det äskar.

§ 101.

Skulle den oförmodade händelse inträffa, att antingen hela Konungens högsta domstol eller af dess ledamöter en eller flere funnes hafva af egennyttia, vrångvisa eller försumlighet så orätt dömt, att därigenom någon, emot tydlig lag och sakens utredda och behörigen styrkta förhållande mistat eller kunnat mista lif, personlig frihet, ära och egen-dom, eller regeringsrätten eller en eller flere af dess ledamöter funnes hafva vid pröfning af besvärsmål låtit sådant förhållande komma sig till last, vare justitieombudsmannen pliktig, äfvensom Konungens justitiekansler berättigad, att vid den rikets domstol, som här nedanföre bestämmes, den felaktige under tilltal ställa, samt till ansvar efter rikets lag befordra.

§ 102.

Denna domstol, som riksrätt kallas, skall i sådant fall bestå af presidenten uti Konungens och rikets Svea hofrätt, hvilken däruti före ordet, presidenterna uti alla rikets kollegier, vid tilltal emot högsta domstolen fyra de äldsta regeringsråd, men, när regeringsrätten är tilltalad, fyra de äldsta justitieråd, äfvensom, i båda fallen, högste befälhafvaren öfver de i hufvudstaden tjänstgörande trupper, högste närvarande befälhafvaren för den vid hufvudstaden förlagda delen af flottan, tvenne de äldsta råd i Svea hofrätt och det äldsta råd i hvarje af rikets kollegier. Då antingen justitiekansleren eller justitieombudsmannen finner sig befogad att högsta domstolen eller regeringsrätten samfällt eller särskilda enderas ledamöter inför riksrätten tilltala, äske han hos

presidenten i Konungens och rikets Svea hofrätt, såsom riksrättens ordförande, laglig kallelse å den eller dem, som skola tilltalas. Presidenten i hofrätten föge därefter anstalt om riksrättens sammanträde, för att kallelsen utfärda och målet vidare i laglig ordning behandla. Skulle emot förmodan han detta underlåta, eller någon af de öfrige förenämnde ämbetsmän undandraga sig att uti riksrätten deltaga, stånde de, för en sådan uppsätlig försummelse af deras ämbetsplikt, till lagligt ansvar. Hafva en eller flere af riksrättens ledamöter laga förfall, eller finnes emot någon af dem laga jäf, vare ändock rätten domför, om tolf däruti sitta. Är presidenten i hofrätten af laga förfall eller jäf hindrad, företräde dess ställe den äldste i tjänst varande presidenten. Denna domstol äge, sedan rannsakingen fulländad är, och domen efter lag fälld, att densamma för öppna dörrar afkunna. Ingen hafve makt att sådan dom ändra, Konungen dock obetaget att göra nåd, hvilken likväl icke må sträcka sig till den dömdes återinsättande i rikets tjänst.

§ 103.

Lagtima Riksdag skall hvart tredje år, på sätt riksdagsordningen stadgar, tillsätta en nämnd, som äge att döma, huruvida högsta domstolens och regeringsrättens samtliga ledamöter gjort sig förtjänta att i deras viktiga kall bibehållas, eller om vissa af dem, utan bevisligen begångna fel och brott, hvarom föregående § handlar, likväl kunde anses böra från detta kall skiljas. Beslutar denna nämnd efter omröstning i den ordning, som i riksdagsordningen sägs, att någon eller några af högsta domstolens eller regeringsrättens ledamöter skola anses vara ifrån Riksdagens förtroende uteslutne, blifve han eller de därefter af Konungen, hos hvilken Riksdagen skall härom göra anmälan, ifrån ämbetet genom nådigt afsked skilde. Dock tillägge Konungen honom eller dem hvardera en årlig pension till lönens halfva belopp.

§ 104.

Ej må Riksdagen ingå i någon särskild pröfning af högsta domstolens eller regeringsrättens beslut, eller någon allmän öfverläggning därom uti nämnden förefalla.

§ 106.

Finner utskottet af dessa protokoll, att någon statsrådets ledamot, eller någon för tillfället förordnad föredragande, eller den ämbetsman,

som i kommandomål Konungen råd gifvit, uppenbarligen handlat emot rikets grundlag eller allmän lag, eller tillstyrkt någon öfverträdelse däraf, eller underlåtit att göra föreställningar emot sådan öfverträdelse, eller den vållat och befrämjat genom uppsåtligt fördöljande af någon upplysning, eller att den föredragande underlåtit att, i de fall, som 38 § af denna regeringsform förutsätter, sin kontrasignation å ett Konungens beslut vägra, då skall konstitutionsutskottet ställa en sådan under tilltal af justitieombudsmannen inför riksrätten, och gånge härmed som i 101 och 102 §§ om tilltal emot regeringsrätten föreskrifves. Då statsrådets ledamöter eller Konungens rådgifvare i kommandomål finnas hafva, på sätt ofvanberördt är, gjort sig till ansvar skyldige, döme dem riksrätten efter allmän lag och den särskilda författning, som till bestämmande af sådant ansvar utaf Konungen och Riksdagen fastställd varder.

Riksdagsordningen.

§ 11.

Är någon missnöjd med riksdagsmannaval, som af landsting eller stadsfullmäktige förrättadt är, må han däröfver hos Konungen anföra underdåniga besvär. Han äger för sådant ändamål hos landstingets sekreterare eller stadsfullmäktiges ordförande äska behörigt protokollsutdrag, hvilket genast eller inom högst två dagar därefter bör till klaganden utlämnas; och skall han, vid förlust af talan, sina till Konungen ställda besvär, sist inom en månad efter valförrättningens slut, ingifva till Konungens befallningshafvande, som genom kungörelse, hvilken i allmänna tidningarna införes, utsätter viss kort tid, inom hvilken underdånig förklaring må öfver besvären till Konungens befallningshafvande aflämnas. Sedan den tid tilländagått, har Konungens befallningshafvande att besvärshandlingarna jämte de förklaringar, som må hafva inkommit, ofördröjligen till Konungen insända, för att i Dess regeringsrätt skyndsamt föredragas och afgöras.

§ 43.

Ej må statsrådsledamot, justitieråd eller regeringsråd i utskott eller val till utskott deltaga; ej heller någon, af hvilken Riksdagen kan fordra redo och ansvar, inväljas i utskott, där redovisning för hans egna ämbetsåtgärder kan förekomma.

§ 54.

Konungens skrifvelser och propositioner med det undantag, som i 34 § förmäles, tillställas båda kamrarna genom en statsrådets ledamot samt böra alltid vara åtföljda af statsrådets och, då lagrådet afgifvit utlåtande, jämväl dess yttrande.

§ 69.

Lagtima Riksdag skall hvart tredje år tillsätta en nämnd af fyra- tioåtta personer, däraf hvardera kammaren genom sluten omröstning inom sig utser tjugofyra, och hvilken nämnd, i den ordning 103 och 104 §§ regeringsformen stadga, äger att döma, huruvida högsta domstolens och regeringsrättens samtliga ledamöter gjort sig förtjänta att i deras viktiga kall bibehållas, eller om visse af dem, utan bevisligen begångna fel och brott, hvarom regeringsformens 102 § handlar, likväl kunna anses böra från detta kall skiljas. Denna nämnd träder samma dag den blifvit vald tillsammans.

Nämndens samtliga ledamöter rösta först, man för man, öfver den frågan: skall omröstning anställas till uteslutande af någon bland högsta domstolens ledamöter? Besvaras denna fråga enhälligt eller af de flesta rösterna med *nej*, blifva högsta domstolens samtliga ledamöter bibehållne. Besvaras den åter med *ja*, uppgör hvar och en af nämnden en sluten lista på dem af högsta domstolens ledamöter, flere eller färre, som han anser böra entledigas. De tre bland dessa, som då fått det största antal röster emot sig, ställas hvar efter annan under ny omröstning, hvarvid två tredjedelar af rösterna fordras emot den eller dem, som skola anses vara från Riksdagens förtroende uteslutne; och förhålles därefter såsom i regeringsformens 103 § vidare föreskrifves.

I enahanda ordning förfares sedan med omröstningar angående regeringsrättens ledamöter.

Tryckfrihetsförordningen.

§ 2.

4:o. I grund af hvad i 1 mom. af denna § stadgadt är, skall äfven, till utgifvarens säkrare efter rättelse, dock med de undantag och

villkor, som nedanføre stadgas skola, uttryckligen vara en hvar tillåtet, att i allmänt tryck utgifva alla, så väl rättegångar, som andra allmänna ärenden rörande handlingar, protokoll och beslut, af hvad namn och beskaffenhet de vara må, ehvad de höra till den förflutna tiden, eller till mål, som hädanefter förekomma, vare sig hos riksrätt, högsta domstolen, regeringsrätten, lagrådet, nedre justitierevisionen, allmänna beredningen, öfver- och underrätter, kollegier, kommittéer, beredningar, direktioner, kommissioner, förvaltningar, Konungens befällningshafvande, konsistorier, exekutionssäten, eller andra publika verk, utan åtskillnad på målens beskaffenhet af civila, kriminella, ekonomiska, militära eller ecklesiastika; vidare alla tillförene, nu eller hädanefter gällande instruktioner, konstitutioner, reglementen, statuter, ordningar, privilegier, reskripter och allmänna stadganden, hvarifrån helst utfärdade, tillika med alla ofvannämnda högre och lägre rätters, kollegiers, ämbetsverks, publika korporationers och alla ämbets- och tjänstemäns relationer, memorialer och ämbetsbref; ändtligen alla societeters och verks, samt enskilde personers memorialer, ansökningar, förslag, betänkanden, besvär, jämte utslag och svar därå, till de delar därå, som till publika ämbetsmäns och verks handläggning komma; och böra till den ändan icke allenast alla sådana handlingar, vid domstolar och andra ofvannämnda verk och ämbeten, genast och utan tidsutdräkt emot lösen utlämnas åt hvem det äskar, antingen han har i saken del eller ej, vid ansvar såsom för tjänstens försummelse, om sådant af någon publik tjänsteman vägras eller obehörigen fördröjes, utan äfven, vid samma ansvar, i alla arkiv, hvar och en fri tillgång lämnas, att få på stället afskrifva eller afskrifva låta, eller, om därvid betydande hinder vore, i bevittnad afskrift, emot vederbörlig lösen, utbekomma alla slags handlingar i hvad ämne som helst.

Vid föregående tillåtelse skola följande undantag ovägerligen iakttagas:

- Att protokoll — — — — icke uppenbara.
- Att ej några — — — — femtio riksdaler.
- Att mobiliseringsplaner — — — — konfiskeras.
- Att, i hvad — — — — femtio riksdaler.
- Det skall — — — — sexton skillingar.
- Att protokoll — — — — sexton skillingar.
- Att ingen — — — — sexton skillingar.
- Att utdrag — — — — femtio riksdaler.
- Att uppgifter — — — — femtio riksdaler.
- Att de från — — — — femtio riksdaler.

Att ansökning — — — — femtio riksdaler.
Att sådant — — — — hufvudsaken.
I öfrigt — — — — stadgadt är.

7:o) § 30 *regeringsformen.*

Regeringsformen.

§ 30.

Om tillsättning af prästerliga tjänster i församlingarna och den rätt, som därvid tillkommer Konungen och församlingarna, stadgas i särskild lag, stiftad i den ordning 87 § 2 mom. föreskrifver.

8:o) § 4 mom. 9, 13 och 14 samt § 5 mom. 10 *tryckfrihetsförordningen.*

Tryckfrihetsförordningen.

§ 4.

9:o. Den som, medan förordnande om kvarstad å tryckt skrift är gällande, med vetskap om förordnandet utsprider eller låter utsprida skriften, straffes med böter från och med trettio tre riksdaler sexton skillingar till och med trehundra trettio tre riksdaler sexton skillingar eller med fängelse från och med en månad till och med ett år. Samma lag vare, där någon med vetskap om att tryckt skrift förklarats konfiskerad utsprider eller låter utsprida skriften.

Hvad nu är stadgadt äge ej tillämpning i det fall, att ansvar äger rum enligt 14 mom. denna §.

Rubbning af kvarstad, som ej innefattar straffbart utspridande, umgälles enligt allmän lag.

13:o. Vid sådan afdelning af krigsmakten, som ställes eller är ställd på krigsfot, äge jämväl högste befälhafvaren den rätt att förordna om indragning, hvarom i 12 mom. sägs; och förhållas med pröfning, huruvida förordnandet skall äga bestånd, på sätt där är stadgadt.

14:o. Den som, medan sådant förordnande om indragning af skrift, hvarom nu sagts, är gällande, med vetskap om förordnandet utsprider eller låter utsprida skriften vid trupp eller å flottans fartyg, straffes, där han lyder under strafflagen för krigsmakten, efter nämnda lag, men eljest med böter från och med trettiotre riksdaler sexton skillingar till och med trehundra trettiotre riksdaler sexton skillingar eller fängelse från och med en månad till och med ett år.

§ 5.

10:o. Om laga domstol för åtal å förbrytelse, som omförmäles i 4 § 9 mom., så ock för åtal jämlikt 4 § 14 mom. mot någon, som ej lyder under strafflagen för krigsmakten, gälle hvad i allmän lag sägs.

Åtal jämlikt 4 § 14 mom. mot någon, som lyder under strafflagen för krigsmakten, skall tillhöra krigsdomstols upptagande; och tillämpas i ty fall hvad om rättegången vid sådan domstol är eller varder stadgadt, dock att underställning alltid skall äga rum på sätt förut är sagdt.

9:o) *tillägg till 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen att däri införas näst efter stadgandena om själfdeklarationer.*

Tryckfrihetsförordningen.

§ 2.

4:o

Att för officiell statistik lämnade uppgifter, som afse namngifna enskilda personer, bolag eller andra enskilda samfälligheter, ej må utlämnas, förrän fem år från uppgiftens datum förflutit; dock att, såvida med hänsyn till uppgiftens natur eller det ändamål, för hvilket den åstundas,

och omständigheterna i öfrigt trygghet kan antagas vara för handen, att ett tidigare utlämnande icke kommer att missbrukas till skada för den, som afgifvit uppgiften eller eljes däri afses, utlämnande äfven före sagda tidpunkt må äga rum; ägande vederbörande myndighet att därvid göra de förbehåll, som kunna pröfvas erforderliga. Den, som obehörigen utlämnar uppgift eller i tryck offentliggör uppgift, som han vet vara obehörigen utlämnad, så ock den, som bryter emot förbehåll, hvarunder utlämnande skett, böte från och med femtio till och med trehundra riksdaler.

10:o) *öfvergångsstadgandet i riksdagsordningen.*

Öfvergångsstadgande.

4. Om riksdagsmans rätt till resekostnadsersättning samt arfvode eller dagtraktamente skola de före år 1909 gällande stadganden tillämpas i afseende å Riksdag, som sammanträder före den 1 januari 1910.

11:o) § 53 *regeringsformen samt §§ 37, 38, 45, 50, 75
och 78 riksdagsordningen.*

Regeringsformen.

§ 53.

Lagtima riksdag skall för ärendenas beredning tillsätta dessa utskott: ett konstitutionsutskott, att väcka och upptaga frågor rörande förändringar i grundlagarna och i stadga om val till Riksdagens utskott, att yttranden däröfver till Riksdagen afgifva, samt att granska de i statsrådet förda protokoll; ett statsutskott, att utreda och för Riksdagen

uppgifva statsverkets och riksgäldsverkets tillstånd, förvaltning och behof; ett bevillningsutskott, att behandla bevillningsfrågor; ett bankoutskott, att öfverse bankens styrelse och tillstånd samt föreskrifter om bankoförvaltningen gifva; samt ett lagutskott, att utarbeta de från kamrarna remitterade förslag till civil-, kriminal-, kommunal- och kyrkolagarnas förbättring.

Å urtima riksdag skola ej flera utskott tillsättas, än som erfordras för beredning af därvid förekommande ärenden.

Riksdagsordningen.

§ 37.

1. Å hvarje lagtima riksdag skola, inom sex dagar efter dess öppnande, tillsättas: ett konstitutionsutskott, ett statsutskott, ett bevillningsutskott, ett bankoutskott samt ett lagutskott. Dessa Riksdagens ständiga utskott skola bestå: konstitutionsutskottet af tjugu, statsutskottet af tjugufyra, bevillningsutskottet af tjugu, bankoutskottet af sexton och lagutskottet af sexton ledamöter, hvilka hvardera kammaren till halfva antalet inom sig väljer; ankommande på kamrarnas samstämmade beslut att, när sådant finnes vara af nöden, tillsätta särskildt utskott för upptagande af fråga, som tillhör ständigt utskotts behandling, så ock att, därest utskott anmäler behof af förstärkning i ledamöternas antal, sådant bevilja.

2. Hvardera kammaren äger ock inom sig utse suppleanter att, när utskottsledamöter afgå eller få förfall, i deras ställe inträda.

3. Därest i någondera kammaren fråga väckes, som icke tillhör förenämnda utskotts behandling, men är af beskaffenhet att utskotts yttrande däröfver erfordras, skall för frågans beredande ett tillfälligt utskott, bestående af så många ledamöter, som kammaren nödigt aktar, inom kammaren tillsättas.

4. Å urtima riksdag skola ej flera utskott tillsättas, än som erfordras för beredning af de därvid, enligt 2 §, förekommande ärenden.

5. Valen till utskott äro proportionella, där två eller flere personer skola utses. Närmare bestämmelser om valsättet meddelas i särskild af Konungen och Riksdagen samfäldt beslutad stadga.

§ 38.

1. Konstitutionsutskottet tillkommer att granska rikets grundlagar äfvensom stadgan om val till Riksdagens utskott samt att hos Riksdagen föreslå de ändringar däruti, dem utskottet anser högst nödiga eller nyttiga och möjliga att verkställa, så ock att meddela utlåtande öfver de från kamrarna till utskottet hänvisade grundlagsfrågor samt frågor rörande omförmälda stadga.

2. Utskottet åligger ock att äska de i statsrådet förda protokoll, med undantag af dem, som angå ministeriella ärenden och kommandomål, hvilka endast i hvad som rör kända och af utskottet uppgifna händelser kunna fordras. Om utskottets rätt och plikt att, efter granskning af dessa protokoll, hos Riksdagen anmäla de anmärkningar, hvartill denna granskning funnits föranleda, eller eljest vidtaga den med anledning af gjord anmärkning erforderliga åtgärd, så ock att, när af riksdagsman eller af annat utskott än konstitutionsutskottet fråga blifvit väckt, att statsrådet eller någon dess ledamot eller föredragande sitt ämbete på obehörigt sätt utöfvat, däröfver, före frågans afgörande af Riksdagen, afgifva yttrande, därom är i regeringsformen stadgad.

3. Utskottet tillkommer jämväl att, då olika meningar mellan kamrarna uppstå, till hvilket utskott uppkomna frågor och ämnen böra hänvisas, därom besluta, så ock att skilja mellan kammare och dess talman, då den senare vägrar proposition.

§ 45.

Alla utskott skola inom två dagar från den, då de blifvit utsedda, sammanträda. De böra, så fort sig göra låter, afgifva de yttranden, som på dem ankomma.

§ 50.

Äskar Konungen af Riksdagen särskilda deputerade att med honom öfverlägga om ärenden, dem han pröfvar böra hemliga hållas, utväljas därtill tolf ledamöter, däraf hvardera kammaren inom sig utser sex på sätt om val till utskott är stadgad. Dessa deputerade äga dock ej makt att fatta beslut, utan endast att till Konungen afgifva yttranden öfver de mål, Konungen dem meddelar. Sekreterare och öfriga tjänstemän hos dessa deputerade förordnas af Konungen.

§ 75.

Vid alla val iakttages, att namnsedlarna, så framt de skola blifva gällande, böra vara enkla, slutna, hoprullade, omärkta och fria såväl från all tvetydighet i anseende till personernas namn som från oriktighet i anseende till deras antal; dock skall i fråga om val till utskott gälla, hvad uti den i 37 § 5 mom. omförmälda stadga finnes föreskrifvet. Mellan personer, som vid val undfått lika antal röster, skiljes genom lottning, när så erfordras.

§ 78.

De reglementariska föreskrifter, som för riksdagsgöromålen och ordningen hos kamrarna och utskotten anses nödiga till iakttagande jämte grundlagarna och den i 37 § 5 mom. omförmälda stadga, äger Riksdagen eller i ämne, som angår kammare enskildt, denna kammare att fastställa. Ej må något däri införas, som mot grundlag eller annan gällande lag strider.

12:o) §§ 53, 69 och 87 regeringsformen samt §§ 37, 38, 39, 41 till och med 45 och 55 riksdagsordningen.

Regeringsformen.

§ 53.

Lagtima riksdag skall för ärendenas beredning tillsätta dessa utskott: ett konstitutionsutskott, ett statsutskott, ett bevillningsutskott, ett bankoutskott, ett lagutskott samt ett jordbruksutskott med den sammansättning och de uppgifter, som i riksdagsordningen bestämmas.

Å urtima riksdag skola ej flera utskott tillsättas, än som erfordras för beredning af därvid förekommande ärenden.

§ 69.

Då vederbörande utskotts förslag rörande antingen statens reglerande eller bevillingens därefter lämpade hela belopp, eller hvad till riksgäldskontorets utgifter och inkomster hörer, eller grunderna för riksgäldskontorets styrelse och förvaltning, till pröfning hos Riksdagen förehafves, gälle hvad angående behandlingen af utskottens afgifna förslag uti riksdagsordningen stadgas. Fatta kamrarna stridiga beslut, som ej varda sammanjämkade, skola kamrarne hvar för sig rösta om de olika beslut, hvori hvardera förut stannat; kommande den mening, som därvid erhåller de fleste ledamöters af båda kamrarne sammanräknade röster, att gälla såsom Riksdagens beslut.

§ 87.

1:o. Riksdagen äger gemensamt med Konungen makt att stifta allmän civil- och kriminallag äfvensom krimonallag för krigsmakten och att sådan förut stiftad lag förändra och upphäfva. Ej må Konungen utan Riksdagens samtycke, och icke Riksdagen utan Konungens, någon ny lag göra eller gammal afskaffa. Frågor härom må i Riksdagens kamrar kunna väckas och skola, sedan vederbörande utskott däröfver blifvit hört, af Riksdagen afgöras. Beslutar Riksdagen för sin del någon ny lag eller gammal lags upphäfvande eller förändring, aflämnas förslag därom till Konungen, som inhänte statsrådets och högsta domstolens tankar däröfver, och, sedan han sitt beslut fattat, meddele Riksdagen antingen sitt samtycke till dess åstundan eller sina skäl att det vägra. Kan Konungen icke förr, än Riksdagen åtskiljës, fatta och meddela sitt beslut, vare han oförhindrad att före nästföljande riksdags öppnande förslaget ordagrant bifalla och allmän kungörelse därom utfärda. Sker det ej, anses förslaget hafva förfallit, och Konungen underrätte då Riksdagen vid dess nästa sammankomst om de skäl, som hindrat förslaget antagande. Finner Konungen godt någon lagfråga för Riksdagen framställa, äske han statsrådets och högsta domstolens yttrande däröfver, samt meddele sin proposition tillika med berörda yttranden åt Riksdagen, som med frågan vidare förfar, såsom i riksdagsordningen sägs.

2:o. Riksdagen äge ock gemensamt med Konungen stifta, förändra eller upphäfva kyrkolag; dock att därvid erfordras samtycke jämväl af allmänt kyrkomöte. Öfver förslag angående dylik lag skola, på sätt i

mom. 1 sägs, statsrådets och högsta domstolens tankar inhämtas och jämte Konungens proposition, då sådan göres, Riksdagen meddelas. Har ej förslag, hvarom nu fråga är, före början af riksdagen näst efter den, som framställt eller antagit förslaget, blifvit såsom lag genom allmän kungörelse utfärdadt, vare det förfallet, och Konungen underrättade då Riksdagen om de skäl, som hindrat förslagets antagande.

Riksdagsordningen.

§ 37.

1. Å hvarje lagtima riksdag skola, inom sex dagar efter dess öppnande, tillsättas: ett konstitutionsutskott, ett statsutskott, ett bevillningsutskott, ett bankoutskott, ett lagutskott samt ett jordbruksutskott. Dessa Riksdagens ständiga utskott skola bestå: konstitutionsutskottet af tjugu, statsutskottet af tjugufyra, bevillningsutskottet af tjugu, bankoutskottet af sexton, lagutskottet af sexton samt jordbruksutskottet af sexton ledamöter, hvilka hvardera kammaren till halfva antalet inom sig väljer antingen omedelbart eller, om kammaren så beslutar, genom elektor; ankommande på kamrarnas sammanstående beslut att, när sådant finnes vara af nöden, tillsätta särskildt utskott för upptagande af frågor, som tillhöra ständigt utskotts behandling, så ock att, därest utskott anmäler behof af förstärkning i ledamöternas antal, sådant bevilja.

2. Hvardera kammaren äger ock inom sig utse suppleanter, att, vid inträffadt förfall för utskottsledamöter, i deras ställe inträda.

3. Därest i någondera kammaren fråga väckes, som icke tillhör förenämnda utskotts behandling, men är af beskaffenhet att utskotts yttrande däröfver erfordras, skall för afgifvande af utlåtande och förslag i frågan ett tillfälligt utskott, bestående af så många ledamöter, som kammaren nödigt aktar, inom kammaren tillsättas.

4. Å urtima riksdag skola ej flera utskott tillsättas, än som erfordras för beredning af de därvid, enligt 2 §, förekommande ärenden.

§ 38.

1. Konstitutionsutskottet tillkommer att granska rikets grundlagar samt att hos Riksdagen föreslå de ändringar däruti, dem utskottet anser

högst nödiga eller nyttiga och möjliga att verkställa, så ock att meddela utlåtande öfver de från kamrarna till utskottet hänvisade grundlagsfrågor.

2. Utskottet skall vidare meddela utlåtanden och afgifva förslag i anledning af dit hänvisade frågor angående stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af lagar och författningar rörande statsrådets ansvarighet, om förvärfvande och förlust af medborgarrätt, om rikets vapen och flagga och om allmänt kyrkomöte så ock af kommunallagarna.

3. Utskottet åligger ock att äska de i statsrådet förda protokoll, med undantag af dem, som angå ministeriella ärenden och kommando-mål, hvilka endast i hvad som rör kända och af utskottet uppgifna händelser kunna fordras. Om utskottets rätt och plikt att, efter granskning af dessa protokoll, hos Riksdagen anmäla de anmärkningar, hvartill denna granskning funnits föranleda, eller eljest vidtaga den med anledning af gjord anmärkning erforderliga åtgärd, så ock att, när af riksdagsman eller af annat utskott än konstitutionsutskottet fråga blifvit väckt, att statsrådet eller någon dess ledamot eller föredragande sitt ämbete på obehörigt sätt utöfvat, däröfver, före frågans afgörande af Riksdagen, afgifva yttrande, därom är i regeringsformen stadgad.

4. Utskottet tillkommer jämväl att, då olika meningar mellan kamrarna uppstå, till hvilket utskott uppkomna frågor och ämnen böra hänvisas, därom besluta, så ock att skilja mellan kammare och dess talman, då den senare vägrar proposition.

§ 39.

1. Statsutskottet, som skall undfå del af Konungens angående statsverkets tillstånd och behof till Riksdagen aflättna proposition och äga tillgång till alla statsverkets räkenskaper och handlingar, åligger att, i den mån det icke gäller jordbruksärenden eller pensions- och indragningsstaterna, granska, utreda och uppgifva statsverkets tillstånd och förvaltning samt föreslå hvad till fyllandet af dess behof erfordras, hvarvid nödiga indragningar och besparingar böra iakttagas, så ock att föreslå beloppet af de summor, hvilka, jämlikt 63 § regeringsformen, skola för särskilda händelser afsättas, och att uppgifva huru mycket bör genom beviljningar utgöras, äfvensom att uppgöra förslag till riksstat.

2. Utskottet tillkommer ock att efterse och granska, huruvida gjorda eller förordnade utbetalningar af statsmedlen icke öfverstigit beloppet af de hufvudtitlar, hvilka af Riksdag uti uppgjord statsreglering blifvit fastställda, och huruvida utbetalningarna äro grundade på behörigen upprättade stater, eller Konungens med vederbörlig kontra-

signation utfärdade anordningar, samt styrkta med behöriga kvittenser af dem, som medlen emottagit. Skulle mot Riksdagens beslut de till någon hufvudtitel anslagna summor befinnas dragna till andra ändamål än dem, som under samma hufvudtitel höra, eller något af Riksdagen fastställt anslag befinnas öfverskridet, skall utskottet hos kamrarna göra anmälan emot den ämbetsman, som en sådan anordning kontraherat, hvarefter förfares enligt 106 och 107 §§ i regeringsformen. Ej må dock, emot föreskriften i 90 § regeringsformen, utskottet i något klander af Konungens gjorda anordningar ingå; ej heller de för statsutgifterna redovisande tjänstemän personligen för utskottet eller Riksdagen till ansvar ställas, utan må, där så nödigt finnes, hos Konungen af Riksdagen anmälas de anledningar, som förekommit att emot någon sådan tjänsteman i laglig ordning ansvar yrka.

§ 41.

1. Bankoutskottet tillhör att undersöka och utreda riksbankens och riksgäldskontorets styrelse och tillstånd samt att föreslå och i mål, för hvilka utskottet fått sig sådan makt af Riksdagen uppdragen, gifva föreskrifter om bankens och riksgäldskontorets förvaltning äfvensom att föreslå hvad till fyllandet af riksgäldswerkets behof erfordras.

2. Utskottet tillkommer ock att meddela utlåtanden och afgifva förslag i anledning af de från kamrarna hänvisade frågor om stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af lagar och författningar rörande såväl riksbanken som andra bankinrättningar samt om rikets mynt.

3. Utskottet skall jämväl undfå del af Konungens angående statsverkets tillstånd och behof aflåtna proposition hvad angår pensions- och indragningsstaterna och med anledning därpå liksom ock med afseende å de från kamrarna dit hänvisade frågor rörande pensionsväsendet afgifva utlåtanden och förslag.

§ 42.

1. Lagutskottet skall meddela utlåtanden och afgifva förslag i anledning af de, såsom icke tillhörande annat utskotts behandling, från kamrarna dit hänvisade frågor om stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af civil-, kriminal- och kyrkolag, likasom ock af andra lagar och författningar, som stiftas af Konung och Riksdag samfällt.

2. Utskottet skall ock granska justitieombudsmannens afgifna redogörelse, äfvensom hans ämbetsdiarier och registratur, samt med utlåtande däröfver till Riksdagen inkomma.

§ 43.

1. Jordbruksutskottet, som skall erhålla del af Konungens angående statsverkets tillstånd och behof till Riksdagen afgifna proposition i hvad den angår de under jordbruksdepartementet lydande ärenden, åligger att granska samt, med iakttagande af nödiga indragningar och besparingar, utreda och uppgifva statsverkets behof med hänsyn till denna styrelsens gren äfvensom att för öfrigt afgifva betänkanden och förslag i anledning af de från kamrarna till utskottet hänvisade jordbruksärenden.

2. Utskottet åligger jämväl att meddela utlåtanden och afgifva förslag i anledning af alla från kamrarna dit hänvisade frågor, som angå stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af lagar och författningar rörande hushållningen med allmänna och enskilda skogar, om jakt och fiske, om vattenrättsförhållanden, om skatteköp, afvittringar, skiften och jordstyckningar samt därmed sammanhängande ämnen, så ock angående vägar och skjutsväsende.

§ 44.

Ej må statsrådsledamot eller justitieråd i utskott eller val till utskott deltaga; ej heller någon, af hvilken Riksdagen kan fordra redo och ansvar, inväljas i utskott, där redovisning för hans egna ämbetsåtgärder kan förekomma.

§ 45.

1. Alla utskott skola inom två dagar från den, då de blifvit utsedda, sammanträda.

2. Utskotten välja hvar inom sig, ordförande och vice ordförande. Intill dess sådant val försiggått, föres ordet af den ledamot, som de flesta riksdagar bevisat, och, där två eller flere i lika många riksdagar deltagit, den af dem som är till lefnadsåren äldst. De ständiga utskotten utse, hvar för sig, sekreterare och, efter samråd med honom, den öfriga betjäning, som nödig finnes. I tillfälligt utskott välja ledamöterna, inom sig, för hvarje särskildt mål en föredragande, hvilken det därjämte åligger att uppsätta utskottets yttrande i ämnet.

3. Har ledamot af utskott tre gånger å rad, utan laga förfall, från utskottets sammanträden sig afhållit, bör ordföranden hos veder-

börande kammare sådant anmäla, på det annan ledamot i utskottet må, i föreskrifven ordning, inväljas.

4. Utskotten böra, så fort sig göra låter, afgifva de yttranden, som på dem ankomma.

§ 55.

Motion i ämne, som tillhör ständigt utskotts behandling, må af riksdagsman i den kammare, han tillhör, göras inom tio dagar från riksdags öppnande eller, om motionen föranledes af kungl. proposition, som efter öppnandet till Riksdagen aflåtits, inom femton dagar från propositionens aflämnande i kammare. Motion i ämne, som tillhör tillfälligt utskotts behandling, må väckas inom tjugu dagar efter riksdags öppnande, kammare obetaget att för särskildt fall medgifva, att sådan motion äfven senare må väckas.

I grundlagsfrågor samt i frågor, som röra någondera kammaren enskildt, så ock i frågor, som af redan inom någondera kammaren fattadt beslut eller annan under riksdagen inträffad händelse omedelbarligen föranledas, må motion framställas, så länge Riksdagen är samlad.

Motion bör alltid skriftligen till protokollet aflämnas. Ej må i en skrift flera mål af olika beskaffenhet sammanföras.

I händelse Eders Kungl. Maj:t täcktes godkänna ofvannämnda under särskilda punkter upptagna förslag till ändrad lydelse af §§ 28, 53 och 87 regeringsformen, §§ 11, 37, 38, 43, 44 och 45 riksdagsordningen samt §§ 2 och 4 tryckfrihetsförordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen, böra nämnda paragrafer och stadgande erhålla följande affattning:

Regeringsformen.

§ 28.

Konungen äger att i statsrådet utnämna och befordra infödde svenske män till alla de ämbeten och tjänster, högre och lägre, hvilka äro af den egenskap, att Konungen fullmakter därå utfärdar, dock böra vederbörande förut med förslag hafva inkommit, där sådana

hittills ägt rum. Till lärarebefattningar vid statens läroanstalter, de teologiska läraretjänsterna vid universiteterna likväl undantagna, till andra beställningar vid inrättningar för vetenskap, slöjd eller skön konst samt till läkarebefattningar må i den ordning, som ofvan sagts, och med tillämpning af grunder, som af Konungen och Riksdagen godkänts, kunna utnämnas och befordras äfven infödda svenska kvinnor. Konungen vare ock obetaget, att, efter vederbörandes hörande, eller uppå deras framställning, till lärarebefattningar vid universiteterna, de teologiska läraretjänsterna likväl undantagna, såsom ock till lärare- och andra beställningar vid andra inrättningar för vetenskap, slöjd eller skön konst, äfvensom till läkarebefattningar, kalla och befordra äfven utländske män af utmärkt förtjänst, de där den rena evangeliska läran bekänna. Likaledes må Konungen kunna uti militära ämbeten nyttja utländske män af sällsynt skicklighet, men icke till kommendanten i fästningarne. Till konsul må ock utländsk man nämnas, där lön ej är med befattningen förenad. Konungen fäste, vid alla befordringar, afseende endast å de sökandes förtjänst och skicklighet, men icke på deras börd. Till prästerligt ämbete eller till annan tjänst, hvarmed är förenadt åliggande att meddela undervisning i kristendom eller teologisk vetenskap, kan endast den utnämnas, som bekänner den rena evangeliska läran. Till alla öfriga ämbeten eller tjänster, med det undantag i afseende å statsrådets ledamöter, som i 4 § stadgas, må bekännare af annan kristen troslära, äfvensom af den mosaiska, kunna nämnas; dock må icke någon, som ej tillhör den rena evangeliska läran, såsom domare eller innehafvare af annan tjänst deltaga i handläggning eller afgörande af fråga, som angår religionsvård, religionsundervisning eller befordringar inom den svenska kyrkan. Hvarje departementschef skall föredraga och expediera alla ärenden rörande befordringar, förordnanden, tjänstledighet och afsked, till och ifrån ämbeten och tjänster vid de verk och stater, som under departementet höra.

§ 53.

Lagtima riksdag skall för ärendenas beredning tillsätta dessa utskott: ett konstitutionsutskott, ett statsutskott, ett bevillningsutskott, ett bankoutskott, ett lagutskott samt ett jordbruksutskott med den sammansättning och de uppgifter, som i riksdagsordningen bestämmas.

Å urtima riksdag skola ej flera utskott tillsättas, än som erfordras för beredning af därvid förekommande ärenden.

§ 87.

1:o. Riksdagen äger gemensamt med Konungen makt att stifta allmän civil- och kriminallag äfvensom kriminallag för krigsmakten och att sådan förut stiftad lag förändra och upphäfva. Ej må Konungen utan Riksdagens samtycke, och icke Riksdagen utan Konungens, någon ny lag göra eller gammal afskaffa. Frågor härom må i Riksdagens kamrar kunna väckas och skola, sedan vederbörande utskott däröfver blifvit hördt, af Riksdagen afgöras. Beslutar Riksdagen för sin del någon ny lag eller gammal lags upphäfvande eller förändring, aflämnas förslag därom till Konungen, som inhänte statsrådets och lagrådets tankar däröfver, och, sedan han sitt beslut fattat, meddele Riksdagen antingen sitt samtycke till dess åstundan eller sina skäl att det vägra. Kan Konungen icke förr, än Riksdagen åtskiljes, fatta och meddela sitt beslut, vare han oförhindrad att före nästföljande riksdags öppnande förslaget ordagrant bifalla och allmän kungörelse därom utfärda. Sker det ej, anses förslaget hafva förfallit, och Konungen underrätte då Riksdagen vid dess nästa sammankomst om de skäl, som hindrat förslagets antagande. Finner Konungen godt någon lagfråga för Riksdagen framställa, äsken han statsrådets och lagrådets yttrande däröfver, samt meddele sin proposition tillika med berörda yttranden åt Riksdagen, som med frågan vidare förfar, såsom i riksdagsordningen sägs.

2:o. Riksdagen äge ock gemensamt med Konungen stifta, förändra eller upphäfva kyrkolag; dock att därvid erfordras samtycke jämväl af allmänt kyrkomöte. Öfver förslag angående dylik lag skola, på sätt i mom. 1 sägs, statsrådets och lagrådets tankar inhämtas och jämte Konungens proposition, då sådan göres, Riksdagen meddelas. Har ej förslag, hvarom nu fråga är, före början af riksdagen näst efter den, som framställt eller antagit förslaget, blifvit såsom lag genom allmän kungörelse utfärdadt, vare det förfallet, och Konungen underrätte då Riksdagen om de skäl, som hindrat förslagets antagande.

Riksdagsordningen:

§ 11.

Är någon missnöjd med val till riksdagsman i Första Kammaren, må han däröfver hos Konungen anföra underdåniga besvär. Han äger för sådant ändamål hos vederbörande protokollsförare äska behörigt protokollsutdrag, hvilket inom högst två dagar därefter bör till klaganden utlämnas; och skall han, vid förlust af talan, sina till Konungen ställda besvär, sist inom en månad efter valförrättningens slut, ingifva till Konungens befallningshafvande, som genom kungörelse, hvilken i allmänna tidningarna införes, utsätter viss kort tid, inom hvilken underdånig förklaring må öfver besvären till Konungens befallningshafvande aflämnas. Sedan den tid tilländagått, har Konungens befallningshafvande att besvärshandlingarna jämte de förklaringar, som må hafva inkommit, ofördröjligen till Konungen insända, för att i Dess regeringsrätt skyndsamt föredragas och afgöras.

§ 37.

1. Å hvarje lagtima riksdag skola, inom sex dagar efter dess öppnande, tillsättas: ett konstitutionsutskott, ett statsutskott, ett bevillningsutskott, ett bankoutskott, ett lagutskott samt ett jordbruksutskott. Dessa Riksdagens ständiga utskott skola bestå: konstitutionsutskottet af tjugu, statsutskottet af tjugufyra, bevillningsutskottet af tjugu, bankoutskottet af sexton, lagutskottet af sexton, samt jordbruksutskottet af sexton ledamöter, hvilka hvardera kammaren till halfva antalet inom sig väljer; ankommande på kamrarnas sammanstämmade beslut att, när sådant finnes vara af nöden, tillsätta särskildt utskott för upptagande af frågor, som tillhöra ständigt utskotts behandling, så ock att, därest utskott anmäler behof af förstärkning i ledamöternas antal, sådant bevilja.

2. Hvardera kammaren äger ock inom sig utse suppleanter att, när utskottsledamöter afgå eller få förfall, i deras ställe inträda.

3. Därest i någondera kammaren fråga väckes, som icke tillhör förenämnda utskotts behandling, men är af beskaffenhet att utskotts yttrande däröfver erfordras, skall för afgifvande af utlåtande och för-

slag i frågan ett tillfälligt utskott, bestående af så många ledamöter, som kammaren nödigt aktar, inom kammaren tillsättas.

4. Å urtima riksdag skola ej flera utskott tillsättas, än som erfordras för beredning af de därvid, enligt 2 §, förekommande ärenden.

5. Valen till utskott äro proportionella, där två eller flere personer skola utses. Närmare bestämmelser om valsättet meddelas i särskild af Konungen och Riksdagen samfäldt beslutad stadga.

§ 38.

1. Konstitutionsutskottet tillkommer att granska rikets grundlagar och vallagen äfvensom stadgan om val till Riksdagens utskott samt att hos Riksdagen föreslå de ändringar däruti, dem utskottet anser högst nödiga eller nyttiga och möjliga att verkställa, så ock att meddela utlåtande öfver de från kamrarna till utskottet hänvisade grundlags- och vallagsfrågor samt frågor rörande omförmälda stadga.

2. Utskottet skall vidare meddela utlåtanden och afgifva förslag i anledning af dit hänvisade frågor angående stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af lagar och författningar rörande statsrådets ansvarighet, om förvärfvande och förlust af medborgarrätt, om rikets vapen och flagga och om allmänt kyrkomöte så ock af kommunal-lagarna.

3. Utskottet åligger ock att äska de i statsrådet förda protokoll, dock att sådant särskildt protokoll, hvarom i 9 § regeringsformen för-mäles, och protokoll i kommandomål kunna fordras endast i hvad som rörer allmänt kända och af utskottet uppgifna händelser. Om utskottets rätt och plikt att, efter granskning af dessa protokoll, hos Riksdagen anmäla de anmärkningar, hvartill denna granskning funnits föranleda, eller eljest vidtaga den med anledning af gjord anmärkning erforderliga åtgärd, så ock att, när af riksdagsman eller af annat utskott än konstitutionsutskottet fråga blifvit väckt, att statsrådet eller någon dess ledamot eller föredragande sitt ämbete på obehörigt sätt utöfvat, däröfver, före frågans afgörande af Riksdagen, afgifva yttrande, därom är i regeringsformen stadgad.

4. Utskottet tillkommer jämväl att, då olika meningar mellan kamrarna uppstå, till hvilket utskott uppkomna frågor och ännen böra hänvisas, därom besluta, så ock att skilja mellan kammare och dess talman, då den senare vägrar proposition.

§ 43.

1. Jordbruksutskottet, som skall erhålla del af Konungens angående statsverkets tillstånd och behof till Riksdagen afgifna proposition i hvad den angår de under jordbruksdepartementet lydande ärenden, åligger att granska samt, med iakttagande af nödiga indragningar och besparingar, utreda och uppgifva statsverkets behof med hänsyn till denna styrelsens gren äfvensom att för öfrigt afgifva betänkanden och förslag i anledning af de från kamrarna till utskottet hänvisade jordbruksärenden.

2. Utskottet åligger jämväl att meddela utlåtanden och afgifva förslag i anledning af alla från kamrarna dit hänvisade frågor, som angå stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af lagar och författningar rörande hushållningen med allmänna och enskilda skogar, om jakt och fiske, om vattenrättsförhållanden, om skatteköp, afvittringar, skiften och jordstyckningar samt därmed sammanhängande ämnen, så ock angående vägar och skjutsväsende.

§ 44.

Ej må statsrådsledamot, justitieråd eller regeringsråd i utskott eller val till utskott deltaga; ej heller någon, af hvilken Riksdagen kan fordra redo och ansvar, inväljas i utskott, där redovisning för hans egna ämbetsåtgärder kan förekomma.

§ 45.

1. Alla utskott skola inom två dagar från den, då de blifvit utsedda, sammanträda.

2. Utskotten välja, hvart inom sig, ordförande och vice ordförande. Intill dess sådant val försiggått, föres ordet af den ledamot, som de flesta riksdagar bevistat, och, där två eller flere i lika många riksdagar deltagit, den af dem som är till lefnadsåren äldst. De ständiga utskotten utse, hvart för sig, sekreterare och, efter samråd med honom, den öfriga betjäning, som nödig finnes. I tillfälligt utskott välja ledamöterna, inom sig, för hvarje särskildt mål en föredragande, hvilken det därjämte åligger att uppsätta utskottets yttrande i ämnet.

3. Utskotten böra, så fort sig göra låter, afgifva de yttranden, som på dem ankomma.

Öfvergångsstadgande.

1. Riksdagsman i Första Kammaren, som är vald med tillämpning af de före år 1909 gällande stadganden, äger ej med sin befattning fortfara längre än till början af första sexårsperioden för den valkrets, som utsett honom. Har han vid ingången af året näst före sagda period sin befattning icke nio år innehaft, må han därmed fortfara till årets slut, ändå att under tiden nio år från valet förflyta.

Där tjänstgöringstidens slut ej sammanfaller med början af sexårsperiod för den valkrets, som är berättigad till platsen, skall val, som för platsens besättande hålles, gälla för tiden intill början af närmaste sexårsperiod för valkretsen. Samma lag vare, där platsen varder ledig före tjänstgöringstidens utgång.

2. För den grupp af valkretsar, hvilken är den första enligt den i vallagen mellan grupperna stadgade ordning, utgöres första sexårsperioden af åren 1910—1915.

Förordnar Konungen om nya val till Första Kammaren, innan val i sjätte gruppen förrättats för sexårsperiod, skola de nya valen gälla för grupp, som valt för sexårsperiod, till periodens utgång och för annan grupp till början af dess första sexårsperiod.

3. Intill dess nya val i hela riket till Andra Kammaren första gången förrättas efter utgången af augusti månad 1910, skola i fråga om val till kammaren tillämpas de före år 1909 i sådant hänseende gällande stadganden.

4. Om riksdagsmans rätt till resekostnadsersättning samt arfvode eller dagtraktamente skola de före år 1909 gällande stadganden tillämpas i afseende å Riksdag, som sammanträder före den 1 januari 1910.

Tryckfrihetsförordningen.

§ 2.

4:o. I grund af hvad i 1 mom. af denna § stadgadt är, skall äfven, till utgifvarens säkrare efter rättelse, dock med de undantag och villkor,

som nedanföre stadgas skola, uttryckligen vara en hvar tillåtet, att i allmänt tryck utgifva alla, så väl rättegångar, som andra allmänna ärenden rörande handlingar, protokoll och beslut, af hvad namn och beskaffenhet de vara må, ehvad de höra till den förflutna tiden, eller till mål, som hädanefter förekomma, vare sig hos riks rätt, högsta domstolen, regeringsrätten, lagrådet, nedre justitierevisionen, allmänna beredningen, öfver- och underrätter, kollegier, kommittéer, beredningar, direktions, kommissioner, förvaltningar, Konungens befallningshafvande, konsistorier, exekutionssäten, eller andra publika verk, utan åtskillnad på målens beskaffenhet af civila, kriminella, ekonomiska, militära eller ecklesiastiska; vidare alla tillförene, nu eller hädanefter gällande instruktioner, konstitutioner, reglementen, statuter, ordningar, privilegier, reskripter och allmänna stadganden, hvarifrån helst utfärdade, tillika med alla ofvannämnda högre och lägre rätters, kollegiers, ämbetsverks, publika korporationers och alla ämbets- och tjänstemäns relationer, memorialer och ämbetsbref; ändtligen alla societeters och verks, samt enskilde personers memorialer, ansökningar, förslag, betänkanden, besvär, jämte utslag och svar därå, till de delar därå, som till publika ämbetsmäns och verks handläggning komma; och böra till den ändan icke allenast alla sådana handlingar, vid domstolar och andra ofvannämnda verk och ämbeten, genast och utan tidsutdräkt emot lösen utlämnas åt hvem det äskar, antingen han har i saken del eller ej, vid ansvar såsom för tjänstens försummelse, om sådant af någon publik tjänsteman vägras eller obehörigen fördröjes, utan äfven, vid samma ansvar, i alla arkiv, hvar och en fri tillgång lämnas, att få på stället afskrifva eller afskrifva låta, eller, om därvid betydande hinder vore, i bevittnad afskrift, emot vederbörlig lösen utbekomma alla slags handlingar i hvad ämne som helst.

Vid föregående tillåtelse skola följande undantag ovägerligen iakttagas:

Att protokoll — — — — icke uppenbara.

Att ej några — — — femtio riksdaler.

Att mobiliseringsplaner — — — konfiskeras.

Att, i hvad — — — — femtio riksdaler.

Det skall — — — — sexton skillingar.

Att protokoll — — — — sexton skillingar.

Att ingen — — — — sexton skillingar.

Att utdrag — — — — femtio riksdaler.

Att uppgifter — — — — femtio riksdaler.

Att för officiell statistik lämnade uppgifter, som afse namngifna enskilda personer, bolag eller andra enskilda samfälligheter, ej må ut-

lämnas, förrän fem år från uppgiftens datum förflutit; dock att, såvida med hänsyn till uppgiftens natur eller det ändamål, för hvilken den åstundas, och omständigheterna i öfrigt trygghet kan antagas vara för handen, att ett tidigare utlämnande icke kommer att missbrukas till skada för den, som afgifvit uppgiften eller eljes däri afses, utlämnande äfven före sagda tidpunkt må äga rum; ägande vederbörande myndighet att därvid göra de förbehåll, som kunna pröfvas erforderliga. Den, som obehörigen utlämnar uppgift eller i tryck offentliggör uppgift, som han vet vara obehörigen utlämnad, så ock den, som bryter emot förbehåll, hvarunder utlämnande skett, böte från och med femtio till och med trehundra riksdaler.

Att de från — — — — femtio riksdaler.

Att ansökning — — — femtio riksdaler.

Att sådant — — — — hufvudsaken.

I öfrigt — — — stadgadt är.

§ 4.

I afseende på bevakningen öfver skrifers lofliga allmängörande skola följande stadganden gälla:

1:o. Chefen för justitiedepartementet skall tillkomma att både inom hufvudstaden och i orterna, antingen själf eller genom vederbörligen af honom förordnade ombud, vaka öfver skrifers allmängörande, på det sätt och i de delar, som här nedanföre stadgas. På Konungens pröfning ankomme, huruvida å annan ort, än där tryckeri anlagts, chefen för justitiedepartementet må hafva särskildt ombud.

2:o. I samma stund, ej senare än en skrift till försäljning eller till spridande, på hvad annat sätt som helst, utgifves, skall ett exemplar aflämnas i Stockholm till chefen för justitiedepartementet och i hvarje annan ort till hans förordnade ombud. Boktryckare, som denna föreskrift uraktlåter, vare förfallen till böter från och med femtio till och med femhundra riksdaler eller fängelse i högst sex månader; och om han, utan att vara försedd med chefens för justitiedepartementet bevis om gjord anmälan af ett dagblad eller periodisk skrift, desamma trycker, böte etthundra riksdaler, och skriftens utgifvande inställes, intill dess utgifvaren iakttagit hvad ofvanföre därom stadgadt är.

4:o. Till ordningsmål räknas, om, vid tryckeris anläggande, uraktlåtes hvad 1 § 5 mom. därom stadgar, eller om emot 1 § 12 mom.,

tryckta skrifter, hvarå boktryckarenamn, tryckningsort eller årtal ej äro utsatta, förtryttas. I dessa fall äge — — — — i denna lag icke leda.

9:o. Den som, medan förordnande om kvarstad å tryckt skrift är gällande, med vetskap om förordnandet utsprider eller låter utsprida skriften, straffes med böter från och med trettio tre riksdaler sexton skillingar till och med trehundra trettio tre riksdaler sexton skillingar eller med fängelse från och med en månad till och med ett år. Samma lag vare, där någon med vetskap om att tryckt skrift förklarats konfiskerad utsprider eller låter utsprida skriften.

Hvad nu är stadgad äge ej tillämpning i det fall, att ansvar äger rum enligt 14 mom. denna §.

Rubbing af kvarstad, som ej innefattar straffbart utspridande umgälles enligt allmän lag.

12:o. Anträffas vid trupp eller ombord å flottans fartyg skrift, hvilken uppenbarligen äsyftar att utplåna känslan af plikter mot fosterlandet eller att uppväcka hat mot befälet eller eljest undergräva krigslydnaden, må, ehvad skriften synes straffbar eller icke, indragning ske af de exemplar af skriften, som vid truppen eller å fartyget anträffas. Den, som vid truppen eller å fartyget högsta befälet utöfvar, äger omedelbart vidtaga nödig åtgärd för hindrande af sådan skrifts spridande inom truppen eller å fartyget under tid, som åtgår, till dess förordnande om indragning kan af honom utverkas. Förordnande om indragningen meddelas å ort utom Stockholm af chefens för justitiedepartementet ombud samt i Stockholm af den eller de personer, som nämnde departementschef för detta ändamål tillsatt. Förordnandet skall genast af befälet verkställas, men varde ofördröjligen af den, som meddelat det, anmaldt hos tryckfrihetskommittén; och ankomme på kommittén att pröfva, huruvida förordnandet skall äga bestånd.

Tillsätts för Stockholm flera personer med befogenhet, som nu är sagd, varde för enhvar af dem angifvet hans verksamhetsområde.

13:o. Vid sådan afdelning af krigsmakten, som ställes eller är ställd på krigsfot, äge jämväl högste befälhafvaren den rätt att förordna om indragning, hvarom i 12 mom. sägs; och förhålles med pröfning, huruvida förordnandet skall äga bestånd, på sätt där är stadgad.

14:o. Den som, medan sådant förordnande om indragning af skrift, hvarom nu sagts, är gällande, med vetskap om förordnandet utsprider eller låter utsprida skriften vid trupp eller å flottans fartyg, straffes, där

han lyder under strafflagen för krigsmakten, efter nämnda lag, men eljest med böter från och med trettiofire riksdaler sexton skillingar till och med trehundrafire riksdaler sexton skillingar eller fängelse från och med en månad till och med ett år.

I sammanhang härmed får Riksdagen tillika anmäla, att nästlidne års Riksdag, under förutsättning att ofvannämnda under punkten 11:o) upptagna och af Riksdagen nu slutligt antagna förslag till ändrad lydelse af § 53 regeringsformen samt §§ 37, 38, 45, 50, 75 och 78 riksdagsordningen varder af Eders Kungl. Maj:t gilladt, för sin del antagit följande

Förslag

till

Stadga

om val till Riksdagens utskott.

1 §.

Val af ledamöter i utskott skall förrättas med valsedlar, å hvilka före namnen utsatts partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp af riksdagsmän eller för viss meningsriktning) men hvilka i öfrigt äro omärkta.

Namnen skola å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra.

Valsedlarna skola för att blifva gällande vara enkla, slutna, hoprullade och fria från öfverstrykningar. Sedel må ej upptaga flere, men väl färre namn än det antal personer valet afser. Där något namn å sedeln är tvetydigt, gälle den dock för öfriga namn.

2 §.

De afgifna valsedlarna skola ordnas i grupper, så att sedlar med samma partibeteckning bilda en grupp.

Inom hvarje grupp skall, till den utsträckning, som för utseendet af stadgadt antal ledamöter är nödig, bestämmas ordning mellan namnen å gruppens valsedlar. Härvid iakttages:

1:o) Upptaga valsedlar till antal af mer än hälften af hela antalet valsedlar inom gruppen (gruppens rösttal) samma första namn, blifver detta namn det första i ordningen; upptaga valsedlar, som hafva samma första namn och utgöra mer än två tredjedelar af gruppens rösttal, jämväl samma andra namn, blifver detta namn det andra i ordningen; upptaga valsedlar, som hafva samma första och samma andra namn samt utgöra mer än tre fjärdedelar af gruppens rösttal, jämväl samma tredje namn, blifver detta namn det tredje i ordningen; och så vidare efter samma grunder.

2:o) I den mån ordningen inom gruppen icke kan enligt nyss angifna grunder bestämmas, skola särskilda sammanräkningar af namnens rösttal verkställas. Vid hvarje sådan sammanräkning gäller valsedel såsom hel röst, där icke något af sedelns namn erhållit rum i ordningen. Annan valsedel gäller såsom half röst, där ett af sedelns namn erhållit rum i ordningen; såsom tredjedels röst, där två af namnen uppförts i ordningen; såsom fjärdedels röst, där tre af namnen uppförts i ordningen; och så vidare efter samma grund. För hvarje gång kommer det namn närmast i ordningen, som erhållit högsta rösttalet.

Till protokollet antecknas för hvarje grupp dess rösttal samt, där de under 1:o) angifna grunder tillämpats, antalet af de valsedlar, som upptaga samma första namn eller samma första och andra namn, och så vidare, men eljest, för hvarje särskild sammanräkning, röstvärdet för de olika valsedlarna och det rösttal, som för hvarje namn uträknats.

3 §.

1. Skola två eller flera platser besättas, fördelas de mellan de olika valsedelgrupperna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas den grupp, hvilken för hvarje gång uppvisar det största af nedan angifna jämförelsetal. Plats, som blifvit en grupp tilldelad, besättes genast så, att gruppens första plats tillerkännes den, hvars namn är det första i ordningen inom gruppen, gruppens andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, gruppens tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från en eller flera andra grupper.

Jämförelsetalet är lika med gruppens rösttal, så länge gruppen ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för hvarje gång så, att gruppens rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet af de gruppen tilldelade platser, ökad med 1. Har samma person erhållit platser från två grupper, skall dock, vid beräkning af det antal platser som utdelats, hvardera platsen anses blott såsom en half plats; har någon erhållit platser från tre grupper, anses hvarje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har en grupp redan fått sig tilldelad plats så många gånger, som motsvarar antalet namn å gruppens valsedlar, varde den från vidare jämförelse utesluten.

2. Skall blott en plats besättas, tillfaller platsen den, hvars namn står främst i ordningen inom den grupp, som har största rösttalet.

4 §.

Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

5 §.

Vid val af suppleanter i utskott skall hvad här ofvan är i fråga om val af ledamöter stadgadt äga motsvarande tillämpning.

Sådant val må ej förrättas å samma dag, som val af ordinarie ledamöter i utskottet ägt rum.

6 §.

Om den ordning, hvori suppleanter böra inkallas till tjänstgöring i stället för ledamot, gälla följande regler:

1:o) Suppleant, utsedd från grupp med samma partibeteckning som den grupp, för hvilken ledamoten blifvit vald, har företräde framför öfriga suppleanter, och af dessa har den företräde, som utsetts från grupp med högre rösttal.

2:o) Af suppleanter från samma grupp har den företräde, hvars namn blifvit tidigare uppfördt i den jämlikt 2 § bestämda ordning inom gruppen.

Den ledamot eller suppleant, som fått sig tillerkänd plats från två eller flera grupper, anses vald för den grupp, från hvilken plats först tilldelats honom.

Denna stadga träder i kraft samma dag, som det hvilande förslaget om ändring i § 53 regeringsformen samt §§ 37, 38, 45, 50, 75 och 78 riksdagsordningen, efter att hafva af Riksdagen antagits, varder af Konungen gilladt.

Stockholm den 27 februari 1909.

Med undersätlig vördnad.
